

Sarlotta Koivikko

MUUTOKSENHAKU ULOSOTTOMIEHEN PÄÄTÖKSIIN

Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset vuosina 2011–2017

MUUTOKSENHAKU ULOSOTTOMIEHEN PÄÄTÖKSIIN

Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset vuosina 2011–2017

Sarlotta Koivikko
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma, oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Sarlotta Koivikko

Opinnäytetyön nimi: Muutoksenhaku ulosottomiehen päätöksiin – Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset vuosina 2011–2017

Työn ohjaaja: Pentti Seppänen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 63 + 2

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuvata ulosoton muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuudessaan ulosottovalitusta painottaen ja tutkia Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita ulosottovalituksia vuosilta 2011–2017. Tutkimuksessa on ollut mukana kaikki ulosottovalitukset tutkittavilta vuosilta, joita on ollut yhteensä 99. Opinnäytetyöni taustalla on suorittamani työharjoittelu Raahen seudun ulosottovirastossa, josta sain aiheen opinnäytetyölleni toimeksiantona.

Työssäni on käytetty lainopillista tutkimusta sekä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta. Lainopillisen tutkimuksen lähteistä tärkeimpiä ovat olleet ulosottokaari (705/2007), oikeudenkäymiskaari (4/1734), hallituksen esitykset aiheesta, oikeustapaukset ja oikeuskirjallisuus. Kvantitatiivinen tutkimus on perustunut suunnittelemaani tutkimuslomakkeeseen, jonka avulla olen tarkastellut Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita ulosottovalituksia.

Päätulosten mukaan ulosoton muutoksenhakukeinot koostuvat ulosottovalituksesta, itseoikaisusta, täytäntöönpanoriidasta ja täytäntöönpanon keskeyttämisestä. Suorittamani tutkimuksen perusteella selvisi seuraavanlaisia tuloksia: Eniten ulosottovalituksia on tehty muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta ja ulosottovalituksia on tehty noin 10–15 kappaletta vuodessa. Valituksen tekijä on ollut useimmiten velallinen. Valituksen tekijä on valittanut uudelleen vain harvoin. Suurin osa ulosottovalituksista on käsitelty kirjallisesti kansliamenettelyssä suullisen istunnon sijaan. Todisteluna on useimmiten ollut asianosaisten kirjalliset lausumat tai kuuleminen istunnoissa, kirjalliset todisteet ja ulosoton virkamiehen kuuleminen. Ulosottovalitukset on hylätty tavallisimmin, jolloin 54,4 %:a valituksista hylättiin. Käräjäoikeuden päätöksistä on valitettu harvoin hovioikeuteen ja, jos on valitettu, käräjäoikeuden päätös on harvoin muuttunut. Suurin osa ulosottovalituksista ratkaistiin puolen vuoden sisällä niiden vireilletulosta.

Jatkotutkimuksena voitaisiin suorittaa samankaltainen tutkimus Raahen seudun ulosottovirastossa muutamien vuosien kuluttua. Lisäksi samantyyppistä tutkimusta voitaisiin suorittaa toisissa ulosottopiireissä. Tutkimusta aiheesta voitaisiin myös toteuttaa kvalitatiivisin menetelmin eli laadullisesti, esimerkiksi haastatteluilla. Samankaltaista tutkimusta voitaisiin tehdä myös itseoikaisujen tai täytäntöönpanoriitojen pohjalta ulosottovalitusten sijaan.

Asiasanat: ulosotto, muutoksenhaku, ulosottovalitus, itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Option of Law and Administration

Author: Sarlotta Koivikko

Title of thesis: Appeal against the decisions made by the bailiff – Pending appeals in Raahe's enforcement office in the years between 2011 and 2017

Supervisor: Pentti Seppänen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018 Number of pages: 63 + 2

The purpose of the thesis is to describe how the appeal of the enforcement is organized and examine the pending appeals in Raahe's enforcement office between 2011 and 2017. All the appeals from the examined years are part of the research. There are altogether 99 appeals. The idea of the thesis came from the Raahe's enforcement office where I completed my internship.

The research methods used in the thesis were juridical and quantitative method. In the juridical research section essential sources were laws, preliminary works of the law, judicial decisions and legal literature. The quantitative research was based on the research form designed by myself.

According to the main results the appeal of the enforcement consists of appeal, correction of one's own decisions, contested enforcement and stay of enforcement. Based on the quantitative research most of the appeals concerned the attachment decision of chattel. On average, there were from 10 to 15 appeals annually. In most cases, the appellant was the debtor. The appellant appealed again only rarely. Most of the appeals were adjudicated in written proceeding. The parties were heard by written statements or as present in oral court sittings. Often there was also evidence or bailiff was heard. Generally, the appeals were dismissed (54,4 %). Only rarely, the appellant appealed to the Court of Appeal. If the appellant appealed, the decision made by the district court remained almost in all appeals. Ordinarily, most of the appeals were adjudicated within six months.

A similar type of follow-up study regarding pending appeals could be conducted in Raahe a few years later. Furthermore, similar research could also be performed in the other enforcement districts. Same kind of research could be approached from a qualitative method. In addition, identical research could be made by examining correction of one's own decisions or contested enforcement instead of appeals.

Keywords: enforcement, appeal, correction of one's own decisions, contested enforcement, stay of enforcement

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	ULOSOTTOPROSESSI JA ULOSOTTOLAITOS	9
2.1	Ulosottoprosessi.....	9
2.2	Ulosottolaitos.....	11
3	MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄ.....	13
3.1	Ulosottovalitus	14
3.2	Itseoikaisu	14
3.2.1	Asiavirhe	15
3.2.2	Kirjoitus- ja laskuvirhe	16
3.2.3	Asiavirheen ja kirjoitusvirheen oikaisu ja tiedoksianto.....	16
3.2.4	Itseoikaisu ja ulosottovalitus.....	17
3.3	Täytäntöönpanoriita.....	18
3.3.1	Osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen	19
3.3.2	Täytäntöönpanoriitakanteen nostaminen ilman osoitusta	21
3.3.3	Täytäntöönpanoriidan käsittely	21
3.3.4	Oikeudenkäyntikulut.....	22
3.4	Täytäntöönpanon keskeyttäminen.....	22
3.4.1	Ulosottomiehen suorittama täytäntöönpanon keskeyttäminen	23
3.4.2	Tuomioistuimen määräämä täytäntöönpanon keskeyttäminen	23
3.5	Kantelu	25
4	ULOSOTTOVALITUS	26
4.1	Valitusoikeus	26
4.2	Valitusosoitus	27
4.3	Ulosottovalituksen määräaika.....	28
4.4	Ulosottovalituksen tekeminen.....	29
4.5	Valituksen vaikutus ulosottoon ja ulosottomiehen lausunto.....	31
4.6	Ulosottovalituksen ja täytäntöönpanoriidan suhde	32
4.7	Valituksen käsittely tuomioistuimessa	32
4.7.1	Suullinen istunto ja kirjallinen käsittely	32
4.7.2	Vastapuolen kuuleminen.....	34
4.7.3	Käräjäoikeuden kokoonpano ja ratkaisun antaminen.....	34

4.8	Ulosottomiehen toimien laajempi tutkiminen	35
4.9	Oikeudenkäyntikulut	36
4.10	Muutoksenhaku hovioikeuteen ja korkeimpaan oikeuteen	36
5	TUTKIMUS RAAHEN SEUDUN ULOSOTTOVIRASTOSSA VIREILLÄ OLLEISTA ULOSOTTOVALITUKSISTA VUOSINA 2011-2017.....	38
5.1	Tutkimusmenetelmät	38
5.2	Tutkimuksen mittari ja aineiston käsittely	39
5.3	Tutkimustulokset	40
5.3.1	Ulosottovalitusten muutoksenhaun kohteet.....	40
5.3.2	Ulosottovalitusten määrä.....	42
5.3.3	Valituksen tehnyt osapuoli	43
5.3.4	Useampaan kertaan valittaneiden osuus	44
5.3.5	Ulosottovalitusten käsittely kärjäoikeudessa	45
5.3.6	Ulosottovalitusten lopputulokset.....	48
5.3.7	Muutoksenhaku hovioikeuteen.....	50
5.3.8	Ulosottovalitusprosessin kesto	50
5.3.9	Muutoksenhaun kohteiden ja valituksen tekijöiden välinen yhteys.....	51
5.3.10	Muutoksenhaun kohteiden ja ulosottovalitusten lopputulosten välinen yhteys	53
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	55
7	POHDINTA	58
	LÄHTEET.....	61
	OIKEUSTAPAUSTEN LÄHTEET	63
	LIITTEET	64

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvata muutoksenhakua ulosottomiehen päätöksiin ja käsitellä kaikkia ulosoton muutoksenhakukeinoja ulosottovalitusta painottaen. Tutkimusosuus sisältää tutkimuksen Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista vuosilta 2011–2017. Kyseiset vuodet on valittu sen perusteella, että tutkittavia ulosottovalituksia saadaan tarpeeksi tulosten luotettavuuden kannalta.

Aiheen opinnäytetyölleni sain Raahen seudun ulosottovirastolta, jossa olin työharjoittelussa 5 kuukauden ajan. Keskustelin aiheesta viraston johtavan kihlakunnanvoudin kanssa, joka ehdotti kyseistä aihetta sen ajankohtaisuuden vuoksi. Raahen seudun ulosottovirasto toimii toimeksiantajana opinnäytetyölleni. Opinnäytetyöstäni on hyötyä toimeksiantajalle, sillä Raahen seudun ulosottovirasto voi käyttää hyväkseen tutkimuksestani saatua tietoa heillä vireillä olleista ulosottovalituksista. Vastaavaa tutkittua tietoa heillä ei ole ennestään.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millainen on ulosoton muutoksenhakujärjestelmä?
2. Mitä aiheita ulosottomiehen päätöksistä tehdyt ulosottovalitukset koskivat ja kuinka paljon ulosottovalituksia tehtiin?
3. Kuka osapuoli ulosottovalituksia teki?
4. Valittiko sama henkilö monta kertaa?
5. Miten ulosottovalituksia käsiteltiin ja mikä oli käsittelyn lopputulos käräjäoikeudessa?
6. Valitettiinko käräjäoikeuden päätöksistä hovioikeuteen ja mikä oli käsittelyn lopputulos hovioikeudessa?
7. Mikä oli ulosottovalitusprosessin kesto?

Tutkimusmenetelmänä on käytetty lainopillista näkökulmaa ja määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Ensimmäistä tutkimuskysymystäni käsitellen lainopillisesta näkökulmasta eli lähteaineistona käytän lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä, oikeuskirjallisuutta ja oikeustapauksia (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 31). Loppuihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen perustuu suorittamaani määrälliseen tutkimukseen. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta

otosta ja tutkimuksella on tarkoitus kuvata tutkittavia asioita numeerisen tiedon pohjalta (Heikkilä 2010, 16). Tutkimusosuuteni on rajattu ainoastaan ulosottovalitusten tutkimiseen, sillä ulosottovalitus on keskeisin ulosoton muutoksenhakukeino, joten toimeksiantajan kanssa sovimme, että tutkimus keskittyy vain niiden tutkimiseen. Tutkimukseni on toteutettu systemaattisella havainnoinnilla, jossa tutkittavat asiat on kirjattu itse suunnittelemaani tutkimuslomakkeeseen (Vilka 2007, 29–30). Tutkimuslomakkeen käyttäminen mahdollisti ulosottovalituksista samojen asioiden tutkimisen vaivattomimmin.

Tutkimus on kokonaistutkimus, jolloin tutkitaan koko perusjoukko (Heikkilä 2010, 14). Tutkimuksessani on tutkittu kaikki tutkittavien vuosien ulosottovalitukset. Tutkimuksen tyyppi on kuvaileva, jolloin tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata tutkittavat asiat ja niiden piirteet (Vilka 2007, 20). Saatuja tutkimustuloksia on esitetty sanallisesti, taulukoinneilla ja kuvioilla. Opinnäytetyöni tutkimusaineisto saatiin tutkimalla ulosottovalituksia Raahen seudun ulosottoviraston arkistoista. Yhteensä tutkimuksessani on ollut mukana 99 ulosottovalitusta.

Keskeisiä lähteitä opinnäytetyössäni ovat olleet ulosottokaari (705/2007), oikeudenkäymiskaari (4/1734), hallituksen esitykset aiheesta, oikeuskirjallisuus ja oikeustapaukset. Hallituksen esityksistä tärkeimpänä ovat olleet hallituksen esitys (HE 32/2001 vp) eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien riita-asiain valmistelua, pääkäsittelyä sekä hakemusasioiden käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta, hallituksen esitys (HE 83/2006 vp) eduskunnalle ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esitys (HE 106/1995 vp) eduskunnalle ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakua koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Oikeuskirjallisuudesta eniten käyttämiäni teoksia ovat olleet Tuula Linnan kirjoittamat Ulosottokaaren pääkohdat vuodelta 2008 ja Ulosotto-oikeus III Erityiset täytäntöönpanon lajit ja oikeussuojakeinot vuodelta 2018.

Opinnäytetyöni koostuu seitsemästä pääluvusta, joista johdanto on ensimmäinen. Toisessa pääluvussa kuvataan ulosottoprosessia ja ulosottolaitosta yleisesti. Tämän jälkeen käsittelen kolmannessa pääluvussa eri muutoksenhakukeinoja alaotsikoin. Työssäni painotan ulosottovalitusta, joten käsittelen sitä omassa pääluvussaan ja laajemmin kuin muita muutoksenhakukeinoja. Viidennessä pääluvussa kuvaan suorittamaani tutkimusta. Kuudes pääluku on johtopäätöksiä tutkimuksestani ja seitsemäs pääluku sisältää pohdinnan. Opinnäytetyöni lopussa ovat käyttämäni lähteet ja liitteet.

2 ULOSOTTOPROSESSI JA ULOSOTTOLAITOS

Ulosottokaari (705/2007) on tullut voimaan 1.1.2008. Ulosottokaarta edeltävä laki, ulosottolaki (37/1895), oli vuodelta 1895. Ulosoton nykyinen lainsäädäntö syntyi kokonaisuudessaan vaiheittain osittaisuudistuksin. Uudistuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin vuonna 1996 ja uudistuksessa muuttuivat ulosoton viranomaisorganisaatio ja muutoksenhaku. Entinen ulosotonhaltijalaitos lakkautettiin ja tehtävät, jotka olivat kuuluneet sille, siirrettiin muille viranomaisille. Vuosien 1997 ja 1999 välisenä aikana toteutettiin useampia pienempiä uudistuksia, jolloin esimerkiksi otettiin käyttöön vapaakuukausijärjestelmä palkan ja eläkkeen ulosmittauksessa. (HE 83/2006 vp, 6.)

Ulosottolainsäädännön uudistuksen toisessa vaiheessa vuonna 2004 uudistuivat ulosottoperusteita koskevat säännökset sekä eri täytäntöönpanon muodoille yhteiset menettelysäännökset. Kolmas vaihe oli vuonna 2006 ja uudistus koski maksuveloitteen täytäntöönpanoa eli omaisuuden ulosmittausta ja myyntiä sekä varojen jakoa ja tilitystä. Ulosottolainsäädännön viimeisessä eli neljännessä vaiheessa vanha ulosottolaki kumottiin ja aikaisemmat uudistukset koottiin yhdeksi kokonaisuudeksi, josta syntyi vuonna 2008 voimaan tullut ulosottokaari. (HE 83/2006 vp, 6.)

2.1 Ulosottoprosessi

Ulosotto tarkoittaa laiminlyödyn maksuveloitteen ja muun veloitteen täytäntöönpanoa, josta huolehtii ulosottolaitos (Linna 2008, 17). Ulosotto koskee pääasiassa yksityisoikeudellisten veloitteiden täytäntöönpanoa, kuten veloitetta rahasuoritukseen, veloitetta luovuttaa omaisuutta tai veloitetta tehdä jotakin. Soveltuvin osin ulosotto koskee verojen, maksujen, sakkojen ja muiden rahamääräisten seuraamusten täytäntöönpanoa. (UK 1:1–2 §.) Ulosottoviranomaisella on oikeus ottaa haltuunsa velallisen omaisuutta ja myydä sitä, kunnes velkojan saatava tulee suoritetuksi (Lindström 2014, 386).

Ulosottomiehen on toimittava virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät on suoritettava joutuisasti ja tarkoituksenmukaisesti. Vastaajalle tai sivulliselle ei saa aiheutua suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää

asianosaisten välistä sovinnollisuutta. (UK 1:19 §.) Ulosoton tehtävänä perinnän lisäksi on rehabilitaatio eli yritys saada velallisen taloudellinen toimintakyky entiselleen. Perinnässä huomioidaan inhimilliset kohtuusnäkökohdat, jolloin on mahdollista saada helpotusta esimerkiksi maksuajalla, maksusuunnitelmalla tai maksusopimuksella. (Linna 2008, 17–18.)

Jotta ulosottoasia saadaan vireille ja täytäntöönpanoon, on hakijalla oltava ulosottoperuste. Ulosottoperusteita ovat tuomioistuimen antama tuomio riita- tai rikosasiassa, turvaamistoimipäätös, välitystuomio, osamaksukauppaa koskeva ulosottomiehen tilityspöytäkirja, vahvistettu elatusapuso-
pimus ja hallintotuomioistuimen päätös hallintolainkäyttöasiassa. (UK 2:1–2 §.)

Ulosottoa haetaan kirjallisella hakemuksella, joka toimitetaan vastaajan asuinpaikan ulosottomiehelle tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan paikalliselle ulosottoviranomaiselle. Hakemus voidaan myös toimittaa teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos siihen myönnetään erikseen lupa. (UK 3:1 §.) Asia tulee vireille ulosottoon, kun ulosottohakemus saapuu paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään (UK 3:8 §). Tämän jälkeen vastaajalle on annettava vireilletuloilmoitus viipymättä. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selvitettyä tai on aiheellista olettaa, että vireilletuloilmoitus voisi vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ilmoitukseen merkitään maksukehotus. (UK 3:33 §.) Mikäli velallisella on rahaa, maksukehotusta yleensä noudatetaan ja ulosmittausta ei tarvitse suorittaa (Linna 2008, 42).

Ulosmittausta suoritettaessa on noudatettava ulosmittausjärjestystä, jolloin ensimmäisenä ulosmitataan rahaa, rahasaatavaa tai palkkaa, eläkettä tai muuta toistuvaistuloa. Toisena ulosmitataan muu irtain omaisuus ja kolmantena kiinteä omaisuus. Viimeisenä ulosmittauksen kohteena on omaisuus, jota velallinen tarvitsee vakituiseksi asunnokseen tai toimeentuloaan varten. (UK 4:24 §.) Ulosottokaaren 5.luvun 1 §:n mukaan ulosmitattu omaisuus myydään joko ulosottomiehen toimittamalla julkisella huutokaupalla tai vapaalla myynnillä. Ulosmittauksesta saadut varat kohdennetaan saataville ja tilitetään velkojille (UK 6:1 §).

Jos saatavalle ei saada suoritusta, päättyy ulosmittaus varattomuusesteeseen tai jos velallisen olinpaikka ei ole tiedossa, päättyy ulosmittaus varattomuus- ja tuntemattomuusesteeseen. Ulosottoasian vireilläolo päättyy tähän. (UK 3:95 §.) Mikäli ulosottoasia on päätynyt esteeseen, voi hakija pyytää asian merkitsemistä ulosottorekisteriin passiivisaatavaksi kahden vuoden ajaksi. Tällöin ulosottomies ei aktiivisesti etsi velalliselle kuuluvaa omaisuutta, mutta, jos omaisuutta löytyy, se ulosmitataan. (UK 3:102–103 §.)

2.2 Ulosottolaitos

Ulosottolaitos muodostuu keskushallinnosta ja sen alaisista ulosottovirastoista. Keskushallinnosta vastaa valtakunnanvoudinvirasto. Sekä valtakunnanvoudinvirasto että ulosottovirastot kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan. Ulosottopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta kihlakunnasta. (UK 1:11 §.) Tällä hetkellä ulosottopiirejä on 22. Raahen seudun ulosottoviraston ulosottopiiriin kuuluvat toimipaikat Raahessa, Haapajärvellä ja Ylivieskassa. (Valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä 865/2007.) Raahen seudun ulosottoviraston toimialueeseen kuuluu Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Käsämäki, Merijärvi, Nivala, Oulainen, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Raahe, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva ja Ylivieska (Oikeus.fi 2017, viitattu 18.2.2017).

Ulosottokaaren 1.luvun 12 §:n mukaan valtakunnanvoudinvirasto hoitaa hallinnollisen ulosottotoimen yleisen johdon, valvonnan ja ohjauksen. Valtakunnanvoudinvirasto huolehtii myös palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja päällikön tehtäviä hoitaa valtakunnanvouti (Oikeus.fi 2017, viitattu 15.12.2017). Kihlakunnanvoudit ja heidän alaisensa virkamiehet (kihlakunnanulosottomiehet) toimivat ulosottovirastoissa (UK 1:13 §). Lisäksi ulosottovirastoissa on kansliahenkilökuntaa (Lindström 2014, 387).

Kihlakunnanulosottomiehen tehtävät määrittää kihlakunnanvouti. Kihlakunnanvoudin tehtävänä on valvoa, että kihlakunnanulosottomiehet eli ulosottomiehet hoitavat annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti. (UK 1:7 §.) Kihlakunnanvouti saa tarpeen vaatiessa määrätä muulle alaiselleen virkamiehelle ulosottomiehelle kuuluvia tehtäviä, jos virkamies täyttää ulosottomieheltä vaadittavan kelpoisuuden (UK 1:8 §). Ulosottokaaren 1.luvun 13–14 §:n mukaan viraston päällikön tehtäviä hoitaa johtava kihlakunnanvouti, jonka valtakunnanvoudinvirasto nimittää.

Ulosottolaitoksen rakenneuudistusta on valmisteltu vuodesta 2015 lähtien. Rakenneuudistusta koskeva hallituksen esitys on tulossa keväällä 2018 ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta. (Oikeusministeriö 2017, viitattu 16.1.2017.) Uudistuksen myötä muuttuvat ulosoton organisaatio ja virkarakenne. Uudistuksessa tämänhetkiset 22 ulosottovirastoa ja valtakunnanvoudinvirasto yhdistyvät yhdeksi valtakunnalliseksi ulosotto-organisaatioksi, ulosottolaitokseksi. Täytäntöönpanomenettely tullaan jakamaan perustäytäntöönpanoon, erityistäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon. Perustäytäntöönpanossa uudeksi virkamiesryhmäksi muo-

dostuvat ulosottotarkastajat. Kihlakunnanulosottomiehen virkanimike muuttuu ulosottoylitarkastajaksi. Ulosottolaitosta tulee johtamaan valtakunnanvouti, jonka apuna toimii apulaisvaltakunnanvouti. (Ulosottoimen rakenneuudistushankkeen lainsäädäntöryhmä 2017, Tiivistelmä.)

3 MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄ

Ulosoton muutoksenhakukeinot jakautuvat neljään: ulosottovalitukseen, itseoikaisuun, täytäntöönpanoriitaan ja täytäntöönpanon keskeyttämiseen. Ulosoton muutoksenhakukeinot koskevat ulosottooperusteen antamisen jälkeisiä muutoksia veloitteen aineellisessa sisällössä, kuten vanhentumista tai muita aineellisia kysymyksiä, esimerkiksi sivullisen omistusoikeutta ja velkojien etuoikeutta. Ulosoton muutoksenhakuaineistoista erotetaan itse ulosottooperustetta koskeva muutoksenhaku, joka koskee ulosottooperusteissa asetetun veloitteen aineellista sisältöä. (Linna 2008, 240–241.)

Vanhassa ulosottolaissa (37/1895) muutosta ulosottoasioissa haettiin ulosotonhaltijalta. Ulosotonhaltija käsitteli ulosottoasioita ja tutki ensimmäisenä muutoksenhakuinstanssina valituksia. Ulosotonhaltijan tehtävät olivat täytäntöönpanosta määräämistä ja toimeenpanosta huolehti ulosottomies. Seuraavana muutoksenhakuasteena oli hovioikeus ja kolmantena muutoksenhakuasteena korkein oikeus. (HE 106/1995 vp, 5–6.) Muutoksenhakujärjestelmän heikkoutena oli se, että valitusmenettely oli muotoutunut puhtaasti kirjalliseksi, mikä heikensi asianosaisten oikeusturvaa. Lisäksi todistelumahdollisuudet olivat huonot. (Koulu 1997, 15.)

Nykyisen ulosottokaaren (705/2007) mukaan muutosta haetaan käräjäoikeudelta, jolloin vanhan lain ulosotonhaltija lakkautettiin lakimuutoksen yhteydessä. Muutosta käräjäoikeuden päätöksiin haetaan hovioikeudelta ja hovioikeuden päätöksiin korkeimmalta oikeudelta. Muutoksenhaun uudistuksessa lisättiin laaja ulosottomiehen itseoikaisumahdollisuus. Täytäntöönpanoriitakanne tuli ulosottokaareen uutena säännöksenä. Lisäksi täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevia säännöksiä täydennettiin. (HE 106/1995 vp, 1.) Muutoksenhakua koskevan uudistuksen tarkoituksena oli parantaa ulosoton asianosaisten oikeusturvaa. Lisäksi haluttiin, että muutoksenhakujärjestelmä on tarkoituksenmukainen ja se on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisen kanssa sopusoinnussa. (HE 106/1995 vp, 4.)

3.1 Ulosottovalitus

Ulosottovalitus on keskeisin ja perinteisin keino hakea muutosta ulosottoasiaan. Muutosta voidaan hakea ulosottomiehen päätöksiin ja täytäntöönpanotoimiin valittamalla. Ulosottovalitus voidaan tehdä sekä menettelyllisistä että materiaalisista seikoista. (Linna 2018, 257, 259.) Ulosottovalitus koskee ulosottoperusteen antamisen jälkeisiä seikkoja eli jälkisattumuksia, ei ulosottoperustetta. Valittaa voidaan esimerkiksi maksuvelvoitteen vanhentumisesta, ulosmittauspäätöksestä, myynnistä ja tilityksestä. (Linna 2018, 263-264.)

Oikeustapaus (KKO:2017:72) koski ulosottovalitusta, jossa oli valitettu palkan ja veronpalautuksen ulosmittauksesta. Kyse oli vanhentuneista saatavista, jotka oli jo aiemmin todettu käräjäoikeuden päätöksellä vuonna 2013. Tämä tarkoitti kyseessä olevien saatavien ulosottoperusteiden lakkaamista. Tähän perustuen käräjäoikeus kumosi palkan ulosmittauksen. Käräjäoikeuden päätös ulosmittauksen kumoamisesta ei muuttunut hovioikeudessa eikä korkeimmassa oikeudessa.

Muutosta voidaan hakea pääsääntöisesti kaikkiin ulosottomiehen tekemiin päätöksiin ja täytäntöönpanotoimiin. Lisäksi kaikki täytäntöönpanon vaiheet ovat erikseen valituskelpoisia. (HE 106/1995 vp, 91–92.) Ulosottokaaren 11.luvun 1 §:n mukaan valitusoikeus koskee henkilöitä, joiden oikeutta ulosottomiehen tekemä päätös koskee. Tarkemmin ulosottovalitusta käsitellään omassa pääluvussa.

3.2 Itseoikaisu

Itseoikaisu on asianosaisen näkökulmasta vaivattomin muutoksenhakekeino. Se on nopea, vapaa-
muotoinen eikä aiheuta asianosaisille kustannuksia. Lisäksi itseoikaisu ei työllistä tuomioistumia. (Koulu, Lindfors & Niemi 2017, Itseoikaisu, viitattu 23.12.2017.) Itseoikaisu voidaan tehdä, kun on kyse maksuvelvoitteen täytäntöönpanosta, häätö-, luovutus-, tekemis-, kielto- ja sietovelvoitteesta (Linna 2018, 237).

3.2.1 Asiavirhe

Itseoikaisu tarkoittaa sitä, että ulosottomiehen on oikaistava samassa ulosottoasiassa tehty toimi tai päätös, mikäli se perustuu selkeästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai asiassa on sovellettu väärää lakia. Tätä kutsutaan asiavirheen oikaisuksi. (UK 10:1 §.) Virhe voi siis liittyä tosiasiapuolen selvittämiseen tai laintulkintaan (Linna 2008, 242). Ulosottomies on toimivaltainen itseoikaisun suorittamiseen, kun ulosottoasia on hänen kauttaan vireillä. Vireilläolon jälkeen itseoikaisun suorittaminen ei ole mahdollista. (Linna 2018, 238.) Itseoikaisusta päättää kihlakunnanvouti, joka voi päättää oman ja myös kihlakunnanulosottomiehen päätöksen tai toimen oikaisemisesta. Konkreettiset oikaisevat toimet hoitaa kihlakunnanulosottomies itse toimivaltansa rajoissa. (Linna 2018, 234–235.) Aloite itseoikaisuun ulosottomiehen lisäksi voi tulla asianosaisilta tai sivulliselta (Linna 2008, 242).

Itseoikaisuun johtavalla virheellä on tullut olla vaikutusta täytäntöönpanotoimen tai päätöksen lopputulokseen. Ulosottomiehellä on oikeus oikaista päätöstä kokonaan tai osittain. Itseoikaisu voi näin ollen tarkoittaa virheellisen toimen peruuttamista ja korvaamista uudella toimella sekä aieman päätöksen muuttamista. Oikaisu tulee tehdä viipymättä, kun virhe on havaittu. Tarkoituksenmukaista on, että ulosottomies mahdollisimman usein oikaisee itse virheensä, jolloin selvät virheet voidaan korjata nopeasti, eikä asiassa tarvitse alkaa hakea muutosta. (HE 106/1995 vp, 60.)

Niitä, joiden asema heikkenee oikaisun takia, on kuultava, jos sitä ei katsota tarpeettomaksi (UK 10:1 §). Kuulemisvelvollisuus koskee ulosottoasian asianosaisia eli velallista, velkojaa ja sivullista. Sivullinen voi esimerkiksi olla henkilö, joka väittää omistavansa esineen, joka on ulosmitattu. Kuuleminen voi olla tarpeetonta muun muassa kiireellisissä tapauksissa tai mahdollisen haitan ollessa vähäinen. Kuuleminen voidaan suorittaa vapaamuotoisesti suullisesti tai kirjallisesti sekä puhelimitse. (HE 106/1995 vp, 64.)

Ulosottomies ei voi asiavirheen perusteella oikaista mitä tahansa päätöstä. Kiellettyä on oikaista päätös, joka koskee toimitettua myyntiä tai ulosmittausta, jonka huutokauppaa koskeva myynti-ilmoitus on julkaistu, ellei oikaisulle ole painavia syitä. Ulosottomies ei saa oikaista asiavirheen perusteella asianosaisluettelo myynnin jälkeen tai lainvoimaista jakopäätöstä ilman niiden suostumusta, joiden asema voi heiketä oikaisun johdosta. Myöskään ulosottomies ei saa oikaista maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa sen jälkeen, kun lopullinen tilitys on tehty. Oikaisun tekeminen edellyttää niiden suostumusta, joiden oikeutta se koskee. (UK 10:2 §.)

Jos ulosmitattu omaisuus kuuluu sivulliselle, voidaan itseoikaisu suorittaa, kunnes lopputilitys on tehty ja varat lähetetty hakijalle. Joskus ulosottoasiassa voi käydä niin, että sivulliselle kuuluva omaisuus on ehditty myydä. Tällöin jo toimitettua huutokauppaa ei voida oikaista, vaan itseoikaisu voidaan kohdistaa ainoastaan saatujen varojen jakamiseen. (HE 106/1995 vp, 62.) Mikäli varatkin on loppuun tilitetty, eivätkä velkojat osoita suostumustaan tilityksen oikaisuun, sivullinen ei voi saada hyvitystä ollenkaan ulosoton keinoin (Linna 2008, 243).

3.2.2 Kirjoitus- ja laskuvirhe

Ulosottokaaren 10.luvun 3 §:n mukaan asiavirheen lisäksi ulosottomiehen on oikaistava tehdyssä päätöksessä tai muussa asiakirjassa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe tai jokin muu niihin rinnastettava virhe viipymättä sen jälkeen, kun virhe on havaittu. Kyseessä on teknisen virheen korjaaminen, johon ei liity tosiasioiden tai laintulkinnan kattavaa harkintaa (Linna 2008, 244). Ulosottomiehellä on velvollisuus korjata kirjoitusvirhe muutoksenhausta huolimatta ja vielä täytäntöönpanon päättymisenkin jälkeen. Jos muutoksenhaussa oleva asia on tuomioistuimen käsiteltävänä, tulee oikaisusta ilmoittaa sille. Kirjoitusvirheiden korjaamisvelvollisuus on perusteltu, sillä päätöksen kirjoitusvirheet ovat syntyneet mahdollisesti vasta päätöksen laadinnassa. Korjattavan virheen tulee olla niin selvä, että se on ulkopuolisenkin havaittavissa. (HE 106/1995 vp, 62.)

3.2.3 Asiavirheen ja kirjoitusvirheen oikaisu ja tiedoksianto

Asiavirheen ja kirjoitusvirheen oikaiseminen tulee tehdä kirjallisesti. Asiavirheen oikaisu on lisäksi perusteltava. (UK 10:4 §.) Perustellun päätöksen on sisällettävä asiassa saadut lausumat ja selvitykset sekä päätöksen perusteena olevat tosiseikat ja säännökset (UK 3:29 §). Hylätty oikaisupäätös tehdään kirjallisesti, jos oikaisua on pyydetty kirjallisesti. Asiavirheen ja kirjoitusvirheen oikaisuun voidaan hakea muutosta ulosottovalituksella. Hylättyyn oikaisupyyntöön ei voi hakea muutosta. (UK 10:4 §.)

Asiavirheen ja kirjoitusvirheen oikaistu päätös on annettava tiedoksi sille, jonka oikeutta se koskee. Hakijalle tehdään ilmoitus oikaisusta, jos päätös poikkeaa hänelle aiemmin ilmoitetusta tai jos ilmoittaminen nähdään tarpeellisena. Hylätystä oikaisupäätöksestä ilmoitetaan pyynnön esittäjälle. (UK 10:5 §.) Oikaisusta tulee ilmoittaa myös velalliselle ja mahdolliselle sivulliselle (Linna 2018,

247). Kertyneiden varojen tilitys on sallittua vain vakuutta vastaan ennen oikaisupäätöksen tule-
mista lainvoimaiseksi. Ulosottomiehen on viipymättä perittävä takaisin varat, jotka on tilitetty väärin
kirjoitusvirheen takia tai jotka on vahingossa maksettu väärälle henkilölle. (UK 10:5 §.)

3.2.4 Itseoikaisu ja ulosottovalitus

Asiavirheen itseoikaisu toimii vaihtoehtoisena virheiden korjaamistapana. Itseoikaisu ei vaikuta
mahdollisuuteen tehdä asiasta ulosottovalitus, jolloin asianosaisen ei tarvitse ensin pyytää itseoikaisun suorittamista. Jos asiasta on valitettu, voi ulosottomies oikaista täytäntöönpanotointa tai päätöstä kahden viikon kuluessa siitä, kun valitus on saapunut ulosottomiehen kansliaan. Ulosottomiehen olisi hyvä pyrkiä tekemään pyydetty oikaisupäätös niin hyvissä ajoin, että asianosainen ehtii vielä laatia ulosottovalituksen, mikäli itseoikaisua ei suoriteta. (HE 106/1995 vp, 62.) Asianosaisen tulee huomioida, että muutoksenhaun määräaika ei pitene, jos ulosottomies päättää, ettei oikaise asiaa. Tällöin asianosaisen on kuluvasa määräajassa haettava muutosta. Ulosottovalituksen valituskirjelmä voidaan jättää ulosottomiehelle siltä varalta, että itseoikaisupyynnö esitetään valitusajan lopussa, eikä sitä välttämättä ehditä ratkaista ajoissa. (HE 106/1995 vp, 64.)

Valitusasian yhteydessä ulosottomiehen tulee toimittaa oikaistu päätös lausunnon sijaan kärjäoikeuteen. Lisäksi ulosottomiehen tulee toimittaa kärjäoikeudelle selvitys siitä, onko päätös, joka on oikaistu, tullut lainvoimaiseksi. Asianosainen voi sitovasti tehdä kirjallisen ilmoituksen, jos hän ilmoittaa tyytyvänsä itseoikaisupäätökseen. (UK 11:12 §.) Ulosottovalitus voidaan ratkaista, kun itseoikaisuna tehty päätös on saanut lainvoimansa. Valitus raukeaa niiltä osin kuin oikaisu on tehnyt valituksen aiheettomaksi. Jos oikaisupäätöksestä tehdään valitus, käsitellään molemmat valitukset yhdessä. (UK 11:17 §.)

Oikeustapauksessa (KKO:2007:40) oli kyse ulosottomiehen suorittamasta itseoikaisusta ja oikeusvoimavaikutuksesta eli siitä, ettei samansisältöistä ulosottovalitusta voida tutkia uudelleen kärjäoikeudessa. Ulosottomies oli vuonna 2004 ulosmittannut varoja yhtiöltä B, mutta oli kumonnut päätöksensä sillä perusteella, etteivät varat kuuluneetkaan yhtiölle B ja näin suoritti itseoikaisun. Velkoja A valitti päätöksestä kärjäoikeuteen ja vaati, että ulosmittaus pidetään voimassa. Kärjäoikeus hylkäsi valituksen. Vuonna 2005 velkoja A vaati, että ulosottomies ulosmittaa varoja B:ltä edellä mainituista varoista. Kärjäoikeus totesi, että asiaa ei voida ratkaista uudelleen, sillä se oli

samansisältöinen kuin aiemmin hylätty valitus. Tästä johtuen käräjäoikeus jätti valituksen tutkimatta. Korkein oikeus katsoi, että asia tulee ratkaista käräjäoikeudessa uudelleen ja palautti sen uudelleen käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

3.3 Täytäntöönpanoriita

Täytäntöönpanoriita tarkoittaa sitä, että ulosottoasiasta voidaan nostaa kanne ja se voidaan käsitellä tuomioistuimessa riita-asiana. Täytäntöönpanoriita on mahdollinen, jos täytäntöönpanoa vastaan esitetään maksu- tai vanhentumisväite tai muu väite, jonka peruste on syntynyt sen jälkeen, kun lainvoimainen ulosottoperuste on annettu. Täytäntöönpanoriita on myös mahdollinen, jos riitautetaan täytäntöönpanossa määrätty maksu- tai palautusvelvollisuus tai velkojan oikeus suorituksen saamiseen vakuudesta ilman ulosottoperustetta. Asia voidaan käsitellä täytäntöönpanoriitana, jos sivullinen vastustaa täytäntöönpanoa vedoten hänen oikeuksiensa loukkaamiseen tai esitetään jokin muu vastaava väite tai vaatimus. (UK 10:6 §.)

Yleisiä täytäntöönpanoriitaan johtavia väitteitä ovat sivullisomistajaväite, panttioikeusvaateen riita, etuoikeuden riita ja huonommalla asemalla olevan vetoaminen jälkisattumukseen. Jälkisattumuksella tarkoitetaan lainvoimaisen tuomion antamisen jälkeen ilmi tullutta seikkaa, joka kaventaa tai kumoaa ulosottoperusteen. (Koulu, Havansi, Korkea-Aho, Lindfors & Niemi 2009, 619.) Lähtökohdana kuitenkin on, että ulosotossa noudatetaan attraktioperiaatetta eli asianosaisten esittämät väitteet ja vaatimukset ratkaistaan ulosottomenettelyssä (HE 106/1995 vp, 66).

Täytäntöönpanoriidan asianosaisia ovat ulosottoasian hakija tai velkoja, vastaaja ja sivullinen, jonka oikeutta täytäntöönpano koskee (UK 10:8 §). Kaikki asianosaiset tulee olla haastettuna, jotta asiaa voidaan käsitellä täytäntöönpanoriitana. Tuomioistuimen tulee kehottaa kanteen nostajaa nostamaan kanne kaikkia asianosaisia vastaan, jos kanne on tältä osin puutteellisesti nostettu. (Linna 2018, 408.) Velkoja voi riidoissa olla useampi tilanteesta riippuen. Esimerkiksi sivullisen tulee nostaa omistusoikeuskanne kaikkia niitä velkoja vastaan, joiden saatavasta kyseistä omaisuutta on ulosmitattu. (HE 106/1995 vp, 73.) Ulosottomies ei ole täytäntöönpanoriidassa asianosainen, vaan häntä tulee kuulla viran puolesta. Ulosottomies voi olla läsnä asian käsittelyssä. (Linna 2008, 269.)

Ulosottokaaren 10.luvun 8 §:n mukaan osoituksen saajaa on kuultava ja tarvittaessa myös muita riidan asianosaisia ennen kuin osoitus täytäntöönpanoriidan nostamiseen voidaan antaa. Kuuleminen kirjallisesti on suositeltavaa ja sen tarkoituksena on selvittää asianosaisilta, pitävätkö he osoituksen antamista tarpeellisena (Koulu ym. 2009, 179). Asian käsitteleminen riita-asiana kärjäoikeudessa voi vaatia asianomaiselta enemmän voimavaroja kuin ulosottovalituksen tekeminen sekä hidastaa täytäntöönpanoa. Jos asianosainen ei halua nostaa kannetta väittämästään asiasta, vaan tekee mieluummin ulosottovalituksen, tulisi täytäntöönpanoa jatkaa ilman osoituksen antamista. (HE 106/1995 vp, 67.)

Täytäntöönpanoriitakanne tulee nostaa määräajan kuluessa eli neljän viikon kuluessa osoituksen tiedoksisaannista (UK 10:12 §). Haastehakemus tulee toimittaa kärjäoikeuteen. Täytäntöönpanoriitoja tutkivat samat kärjäoikeudet kuin ulosottovalituksiakin. (Linna 2018, 385.) Määräaikaa voidaan pidentää kirjallisesta hakemuksesta hyväksyttävästä syystä. Hakemus määräajan pidentämiseen on kuitenkin tehtävä ennen alkuperäisen määräajan umpeutumista. Muutoksenhaku päätökseen, jonka määräaikaa on pidennetty, ei ole sallittua. (UK 10:12 §.)

Ulosotto keskeytyy kahden viikon ajaksi määräajan päättymisestä, mutta jatkuu tämän jälkeen, ellei tuomioistuimelta tule keskeytysmääräystä ja asianosaiselta sen edellyttämää vakuutta (HE 106/1995 vp, 77). Kanne tulee nostaa osoituksen mukaisesti tai menetetään oikeus vedota kyseiseen väitteeseen tai vaatimukseen. Kuitenkin, jos osoitus on ollut virheellinen ja virhettä ei ole voitu helposti havaita, kanne todetaan oikein nostetuksi, jos asianomainen on noudattanut osoitusta. (UK 10:12 §.) Hallituksen esityksen (106/1995 vp, 81) mukaan asianosainen ei voi kuitenkaan vedota selvään virheeseen, kuten väärin merkittyyn vuosilukuun.

3.3.1 Osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen

Ulosottomies antaa osoituksen täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen, jos väitteen tai vaatimuksen tueksi on annettu todennäköisiä perusteluita ja ulosottoasia on tämän vuoksi tullut epäselväksi, eikä selvityksen hankkiminen ulosottomenettelyssä onnistu (UK 10:7 §). Asian selvityksen tulee sisältää todistajien kuulustelua, eikä osoitusta täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen tule antaa pelkästään kirjallisesti esitetyn näytön arvioimiseksi (HE 106/1995 vp, 70). Esimerkiksi voi olla kyse siitä, että tuomioistuimessa annettavalla henkilötodistelulla voidaan näyttää toteen esitetty väite,

jota ulosottomenettelyssä ei voida ottaa vastaan (Linna 2018, 403). Perusteettomia osoituksia täytäntöönpanoriidan nostamiselle ei anneta (HE 106/1995 vp, 67).

Ulosottomiehen lisäksi osoituksen täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen voi antaa ulosottovalitusta käsittelevä tuomioistuin, ellei asiaa ole tarkoituksenmukaista käsitellä valituksena (UK 10:7 §). Tällöin täytäntöönpanoriita erkaantuu ulosottovalituksesta (Linna 2008, 260). Näissä tapauksissa käsiteltävä asia on usein niin laaja, että tosiasioiden selvittäminen edellyttää useiden todistajien kuulemistä. Jopa korkein oikeus voi antaa osoituksen täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen. (Koulu, Lindfors 2009, 175, 177.) Ulosottokaaren 10.luvun 7 §:ssä todetaan, että tuomioistuin antaa osoituksesta ilmoituksen asianomaiselle ulosottomiehelle.

Osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen annetaan väitteen tai vaatimuksen esittäjälle. Jos selvityksen esittäminen kuuluu toiselle asianosaiselle, osoitus annetaan hänelle. (UK 10:7 §.) Esimerkiksi, jos ulosottoasian hakija tekee väitteen vanhentumisen katkeamisesta, hänelle annetaan osoitus (Koulu ym. 2009, 179).

Täytäntöönpanoriitaosoitus tulee antaa kirjallisesti. Osoituksen tulee sisältää toimivaltainen käräjäoikeus, kanteen nostamisen määräaika, asianosaiset, osoituksen antamiseen johtaneet syyt ja riidan kohde, täytäntöönpanon vaihe kyseisellä hetkellä ja seuraus kanteen nostamisen laiminlyönistä. Osoitus annetaan tiedoksi osoituksen saajalle ja tarpeen vaatiessa muillekin asianosaisille. (UK 10:10 §.) Osoitus voidaan antaa kaikissa täytäntöönpanon vaiheissa vireilläolon aikana (Koulu ym. 2009, 180). Asianosaisen on nostettava kanteen sen uhalla, että hän menettää oikeutensa vedota väitteeseensä tai vaatimukseensa kyseisessä ulosottoasiassa (UK 10:12 §).

Täytäntöönpanoriitakannetta ei voida nostaa, jos maksuveloitteen täytäntöönpanossa lopullinen tilitys on tehty. Muissa tapauksissa osoitusta ei voida antaa, jos täytäntöönpano on lainvoimaisesti loppuun saatettu. Osoitusta täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen ei voida myöskään antaa, jos väite tai vaatimus koskee seikkaa, josta on annettu lainvoimainen ulosottomiehen päätös tai tuomioistuimen ratkaisu asianomaiseen nähden tai, jos asianomainen on laiminlyönyt oikeutensa esittää väite tai vaatimus toimituksessa. Samasta kysymyksestä ei voida antaa toista osoitusta täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen. Osoitusta ei voida myöskään antaa, jos asianomainen on jo valittanut samasta kysymyksestä. (UK 10:9 §.)

3.3.2 Täytäntöönpanoriitakanteen nostaminen ilman osoitusta

Asianosainen voi nostaa täytäntöönpanoriitakanteen ilman ulosottomiehen tai tuomioistuimen antamaa osoitusta. Edellytykset kanteen nostamiselle ilman osoitusta ovat samat kuin osoituksen kanssa. (UK 10:13 §.) Kyseessä tulee olla maksu- tai vanhentumisväite, maksu- tai palautusvelvollisuus, sivullisen oikeus tai velkojan oikeus suorituksen saamiseen vakuudesta (UK 10:6 §). On myös mahdollista pyytää, että vireillä olevan riita-asian käsittelyä jatketaan täytäntöönpanoriitana asianomaisessa tuomioistuimessa (UK 10:13 §). Oikeusturvasyistä asianosaisella tulee olla oikeus saada asiansa tutkituksi riita-asian oikeudenkäynnissä, jossa on mahdollista antaa täytäntöönpanon keskeytysmääräys. Jos täytäntöönpanoriitakanne nostetaan ilman osoitusta, ei selvitystä tosi-asiakysymyksen epäselvyydestä edellytetä. (Linna 2008, 268.)

Täytäntöönpanoriitakanteen nostaminen ilman osoitusta on kiellettyä samoista syistä kuin osoituksen kanssa. Kannetta ei voida nostaa, jos maksuveloitteen täytäntöönpanon lopullinen tilitys on tehty tai täytäntöönpano on lainvoimaisesti loppuun saatettu tai asiasta on lainvoimainen ulosottomiehen päätös. Este kanteen nostamiselle syntyy myös, jos asianomainen on laiminlyönyt oikeutensa väitteen esittämiseen tai asianomainen on jo valittanut samasta asiasta. (UK 10:9 §.)

3.3.3 Täytäntöönpanoriidan käsittely

Täytäntöönpanoriita käsitellään kaikissa oikeusasteissa kiireellisenä ja keskeytyspyyntö on ratkaisutava välittömästi. Tuomioistuimen on kuultava ulosottomiestä, ellei sitä pidetä tarpeettomana. (UK 10:15 §.) Ulosottomiestä voidaan esimerkiksi pyytää laatimaan lausunto ja sen lisäksi kertomaan lausunnosta henkilökohtaisesti, jolloin asianosaisilla on mahdollisuus täydentävien kysymysten esittämiseen (Koulu ym. 2017, Täytäntöönpanoriita, Täytäntöönpanoriita oikeudenkäyntinä, viitattu 29.12.2017).

Ulosottokaaren 10.luvun 16 §:ssä todetaan, että ulosottomiehen tulee jatkaa täytäntöönpanoa tai peruuttaa se sen mukaan kuin tuomioistuimelta annettu ratkaisu edellyttää. Esimerkiksi, jos velallisen maksuväite hyväksytään, on täytäntöönpanotoimet peruutettava, jolloin ulosotto päättyy (Koulu ym. 2017, Täytäntöönpanoriita, Täytäntöönpanoriita oikeudenkäyntinä, viitattu 29.12.2017). Jos täytäntöönpanoriitakanne on nostettu osoituksesta, voidaan kertyneet varat tilittää vain va-

kuutta vastaan ennen kuin annettu tuomio on saanut lainvoiman. Jos kanne on nostettu ilman osoitusta, saa ulosottomies toimittaa lopullisen tilityksen, jollei keskeytysmääräystä ole annettu. Mikäli lopullinen tilitys tehdään, kannetta ei voida käsitellä täytäntöönpanoriitana. (UK 10:16 §.)

3.3.4 Oikeudenkäyntikulut

Jos täytäntöönpanoriitakanne on nostettu osoituksesta, jää oikeudenkäyntikulut asianosaisten itse vastattaviksi, ellei tuomioistuin toisin määrää. Tuomioistuin voi erityisestä syystä määrätä hävinneen osapuolen korvaamaan kulut osittain tai kokonaan. Jos täytäntöönpanoriitakanne on nostettu ilman osoitusta, oikeudenkäymiskulut määräytyvät oikeudenkäymiskaaren mukaisesti. (UK 10:18 §.) Oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on veloitettu maksamaan vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Valtio voidaan määrätä korvaamaan sivullisen kohtuulliset oikeudenkäyntikulut osittain tai kokonaan sekä asianosaisten oikeudenkäyntikulut, jos kyse on ollut ulosottoasiassa selvästä virheestä, joka olisi voitu hoitaa itseoikaisuna (UK 11:20 §).

Oikeustapauksessa (KKO:2012:20) oli kyse täytäntöönpanoriidasta, jossa sivullinen vaati oikeudenkäyntikulujensa korvaamista kannetta vastustaneilta velkojilta yhteisvastuullisesti. Täytäntöönpanoriita oli nostettu ilman osoitusta, joten oikeudenkäyntikulujen korvaaminen perustuu oikeudenkäymiskaaren 21 lukuun. Sivullista koskevissa tapauksissa sivullisen oikeudenkäyntikulut voidaan määrätä korvattavaksi kokonaan tai osittain. Velkojat määrättiin korvaamaan sivullisen oikeudenkäyntikulut alennetusti. Osa oikeudenkäyntikuluista jäi sivulliselle omaksi vahingoksi.

3.4 Täytäntöönpanon keskeyttäminen

Täytäntöönpanon keskeyttäminen voi liittyä joko muutoksenhakuun ulosotossa tai muutoksen hakemiseen ulosottooperusteeseen (Koulu ym. 2009, 192). Koska opinnäytetyöni käsittelee ulosoton muutoksenhakujärjestelmää, käsittelemme ainoastaan tätä puolta täytäntöönpanon keskeyttämisestä.

Täytäntöönpanon keskeytysmääräys voi tarkoittaa joko alkaneen täytäntöönpanon keskeyttämistä tai ulosottoon ryhtymisen kieltämistä (Linna 2018, 199). Keskeytysmääräys voi tarkoittaa lisäksi

täytäntöönpanon peruuttamisen kieltoa tai keskeytystä (Linna 2018, 203). Täytäntöönpanon voi keskeyttää joko ulosottomies tai tuomioistuin (Linna 2008, 273).

3.4.1 Ulosottomiehen suorittama täytäntöönpanon keskeyttäminen

Ulosottomies voi keskeyttää täytäntöönpanon itseoikaisun yhteydessä (UK 10:19 §). Täytäntöönpanon keskeyttäminen on tällöin ulosottomiehen harkinnassa (HE 106/1995 vp, 85). Ulosottomiehen tulee keskeyttää täytäntöönpano, jos osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiselle on annettu. Täytäntöönpanon keskeytys on voimassa kaksi viikkoa vireillepanon määräajan päättymisestä. (UK 10:19 §.) Hallituksen esityksen (106/1995 vp, 85) mukaan ulosottomiehellä on oikeus määrätä keskeytyspäätöksen sisällöstä, kun hän itse antaa osoituksen täytäntöönpanoriidan nostamiseen.

3.4.2 Tuomioistuimen määräämä täytäntöönpanon keskeyttäminen

Ulosottovalitusta tai täytäntöönpanoriitaa käsittelevä tuomioistuin voi antaa täytäntöönpanon keskeytysmääräyksen joko omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä. Määräyksen voi tehdä käräjäoikeudessa yksi tuomari kansliassa ja hovioikeudessa yksi jäsen. (UK 10:20 §.) Käräjäoikeudessa tuomari voi tehdä päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä heti, kun valituskirjelmä tai täytäntöönpanoriitahakemus saapuu. Hovioikeudessa yksi jäsen voi tehdä keskeytysmääräyksen jo ennen valituksen käsittelyn aloittamista. Tuomioistuin voi antaa keskeytysmääräyksen, jos on kyse ulosottooperusteesta, takaisinsaantikanteesta, ulosottovalituksesta tai täytäntöönpanoriidasta. (Linna 2018, 206, 208.) Ulosottokaaren 10.luvun 20 §:n mukaan tuomioistuimen antaessa osoituksen täytäntöönpanoriidan nostamiseen, tulee sen ilmoittaa keskeytysmääräyksestä, sen muuttamisesta ja annetusta ratkaisusta vastaavalle ulosottomiehelle välittömästi.

Keskeytyspyyntö tulee ratkaista välittömästi, mutta kuitenkin ennen täytäntöönpanon keskeyttämistä tuomioistuimen tulee kuulla vastapuolta, jonka oikeuteen keskeytys vaikuttaa (HE 106/1995 vp, 86). Asianosaisen tulee esittää keskeytysvaatimus kirjallisesti tai sähköisenä viestinä (Koulu ym. 2009, 194). Jos keskeytyspyyntö hylätään heti, ei kuulemista tarvitse tehdä. Kiireellisissä tapauksissa, joissa keskeytyspyyntö voidaan joutua ratkaisemaan jo esimerkiksi valituksen saapumispäivänä, voidaan antaa keskeytysmääräys väliaikaisesti vastapuolta kuulematta. (HE 106/1995 vp, 86.)

Keskeytyksen harkinnan ajan täytäntöönpano etenee normaalisti (Linna 2018, 210). Keskeytyksen harkinta on kokonaisarviointia, jolloin on huomioitava täytäntöönpanon vaihe, todennäköisyys valituksen tai kanteen hyväksymiselle ja keskeytyksen tai täytäntöönpanon jatkamisen haitat osapuolille (UK 10:21 §). Osapuolille aiheutuvat seuraukset täytäntöönpanon keskeyttämisestä voivat olla taloudellisia (Linna 2008, 276). Jos ulosmitattava omaisuus on sellainen, jonka arvo alentuu nopeasti tai omaisuuden hoitokulut ovat kohtuuttomat tai huutokaupasta on julkaistu myynti-ilmoitus, voidaan myynti keskeyttää vain painavasta syystä (UK 10:21 §).

Täytäntöönpano voidaan keskeyttää kokonaan tai osittain. Keskeytysmääräys voidaan määrätä koskemaan vain osaa ulosottoperusteessa asetetuista velvoitteista tai määrätä koskemaan tiettyä omaisuutta. Voidaan esimerkiksi määrätä, että omaisuus saadaan ulosmitata, mutta myyminen tai varojen tilitys kielletään. Tuomioistuin voi peruuttaa suoritetun täytäntöönpanotoimen vain erityisestä syystä. (UK 10:22 §.) Keskeytysmääräys on voimassa sen aikaa, kun pääasia saadaan käsitellyksi määräyksen antaneessa tuomioistuimessa. Keskeytysmääräys voi olla voimassa enintään, kunnes annettava ratkaisu tulee lainvoimaiseksi tai ylempi tuomioistuin tekee uuden määräyksen. Tuomioistuin, joka antaa keskeytysmääräyksen, saa muuttaa sitä, peruuttaa sen tai antaa uuden määräyksen. (UK 10:23 §.)

Kun tuomioistuin on tehnyt keskeytysmääräyksen, on ulosottomiehen keskeytettävä täytäntöönpano ilmoituksen saatuaan. Tähän mennessä suoritetut täytäntöönpanotoimet pysyvät voimassa, mikäli tuomioistuin ei ole määrännyt niitä peruutettaviksi. (UK 10:24 §.) Täytäntöönpanotoimien peruminen edellyttää eri määräystä ja erityistä syytä (HE 106/1995 vp, 91). Ulosmittaus voidaan peruuttaa esimerkiksi, jos sivullisen omistusoikeutta koskeva väite tullaan hyväksymään todennäköisesti ja omaisuuden ulosmittaus aiheuttaa sivulliselle merkittävää vahinkoa (Linna 2018, 218). Ulosottomies saa kuitenkin viedä loppuun toimet, joita keskeytys ei koske. Ulosottomies voi olla esimerkiksi tehnyt ulosmittausta koskevan päätöksen ennen keskeytysmääräysilmoituksen antamista, jolloin ulosmittauksen oikeusvaikutukset ovat jo voimassa. (UK 4:27 §.) Jos ulosottomies huomaa ulosmitatun omaisuuden arvon nopean alenemisen keskeytyksen aikana tai omaisuuden hoitokulut ovat korkeat, hänen on ilmoitettava siitä keskeytysmääräyksen tehneelle tuomioistuimelle (UK 10:24 §). Ulosottomiehen päätökseen tai tuomioistuimen ratkaisuun keskeytysasiassa ei ole sallittua hakea muutosta erikseen (UK 10:25 §). Kielto koskee sekä keskeytysmääräyksen antamista että keskeytyspyynnön hylkäämistä (Linna 2008, 278).

3.5 Kantelu

Ulosottomiehelle voi saapua ulosottovirastoon valituskirjelmä, joka sisältää hallintokantelun. Valituskirjelmä toimitetaan käräjäoikeudelle, kuten normaalistikin, mutta ulosottomiehen lausuntoon tulee tehdä selvitys siitä, miltä osin on kyse valituksesta ja miltä osin kantelusta. (Linna 2018, 267–268.) Käräjäoikeus ei tutki valitusta siltä osin, vaan ohjaa asianosaisen kantelemaan Valtakunnantoudivirastolle (UK 11:18 §).

Yleisille lainvalvontainstansseille eli oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelu on mahdollista myös. Kantelun tarkoituksena ei ole saada päätöstä muutetuksi, vaan se johtaa useimmiten huomautuksen antamiseen ulosottomiehelle vastaisen varalta tai lainvalmistelutahoille osoitettavan lainsäädännön kehittämisehdotukseen. (Koulu ym. 2009, 618.)

4 ULOSOTTOVALITUS

Ulosottovalitus on keskeisin osa ulosoton oikeussuojajärjestelmää, sillä valituksen käyttöala on laaja sekä se kattaa oleelliset oikeussuojan osatekijät, joita ovat prosessuaalisten menettelysääntösten noudattaminen, materiaalien kysymysten ratkaiseminen oikein attraktioperiaatteen turvin sekä ulosoton edellytysten täytyminen. Ulosottovalituksen turvin asianosaisella ja sivullisella on suora pääsy tuomioistuimeen. (Linna 2018, 257.)

4.1 Valitusoikeus

Valitusoikeus koskee lähtökohtaisesti lähes kaikkia täytäntöönpanotoimia ja päätöksiä. Kaikki täytäntöönpanon vaiheet ovat erikseen valituskelpoisia. On mahdollista esimerkiksi valittaa ensin ulosmittauksesta, sen jälkeen pakkohuutokaupasta ja sen jälkeen varojen jaosta. (HE 106/1995 vp, 91–92.) Valitus voidaan kohdistaa myös pelkästään yksittäisen toimen osaan, esimerkiksi pelkkään myynti-ilmoitukseen, eikä myyntiin kokonaisuutena (Linna 2018, 266). Valittaa voidaan myös ulosottomiehen päätöksestä vain osaksi. Kysymys voi olla myös esimerkiksi siitä, että velallinen katsoo suorittaneensa osan velkojan saatavasta, jolloin hänellä on oikeus valittaa omaisuuden ulosmittauksesta, joka ylittää kyseisen määrän. (Linna 2018, 265–266.)

Oikeustapauksessa (KKO:2016:31) tehtiin ulosottovalitus koskien kiinteistön myyntiä. A oli asetettu henkilökohtaiseen konkurssiin, jonka seurauksena panttivelkoja haki vakuutena olevan kiinteistön myyntiä. Kiinteistö myytiin internet-huutokaupalla, jonka jälkeen A teki valituksen koskien kiinteistön myyntiä alihintaan. Alhaisen myyntihinnan vuoksi A:lle jäi edelleen suuret velat. A vaati, että ulosottomiehen myyntipäätös kumotaan. Käräjäoikeus jätti A:n valituksen tutkimatta ja perusteli tätä sillä, että konkurssivelallisella ei ole oikeutta puuttua omaisuuden realisointiin. Asia eteni hovioikeuteen, jossa käräjäoikeuden päätös ei muuttunut. Korkeimmassa oikeudessa katsottiin aiemman oikeuskäytäntöön viitaten, että ulosottovalitus tulee tutkia, jos valituksen tekijä esittää perusteita siitä, että ulosottomiehen tekemä päätös aiheuttaa hänelle välittömiä haitallisia seurauksia. Korkein oikeus katsoi, että tämä toteutui A:n kohdalla. Tästä johtuen käräjäoikeuden ja hovioikeuden päätökset kumottiin ja asia palautettiin käräjäoikeuteen.

Valitusoikeus on sillä, jonka oikeutta ulosottomiehen tekemä toimi tai päätös koskee (UK 11:1 §). Henkilöitä, joiden oikeutta ulosottomiehen toimet ja päätökset koskevat, ovat velkoja, velallinen ja sivullinen (HE 106/1995 vp, 91-92). Valitusoikeus voi olla myös esimerkiksi ostajalla jonkin ulosmittattavan kohteen myynnissä tai muulla oikeudenhaltijalla. Ulosottomiehellä valitusoikeutta ei ole, sillä ulosottomies on asiassa puolueeton lainkäyttöviranomainen. (Linna 2018, 268–269.) Asianosaisella tulee olla välitön intressi asiaan, jotta valitus voidaan ottaa tutkintaan. Muutoksenhaku toisen hyväksi ei ole mahdollista. (Linna 2008, 248.)

Muutoksenhaku joissain tapauksissa voi olla erikseen kielletty. Esimerkiksi ulosottomiehen päätöksestä, jolle on asetettu sakon uhka, ei voida valittaa. Ulosottomiehen suorittamista käytännöllisistä ja valmistelevista toimista ei saa valittaa, sillä ne eivät vaikuta asianosaisten oikeusasemaan. Myöskään ulosottoperusteesta ei saa valittaa. (HE 106/1995 vp, 91–92.) Kiellettyä on valittaa väliaikaistoimesta, maksuajasta, muuttopäivän lykkäyksestä, takaisinsaantia turvaavasta takavarikosta, oikaisupyynnön hylkäämisestä, täytäntöönpanoriitaosoituksen ja kanteen määräajan pidentämisestä sekä ratkaisun keskeytyksestä (Linna 2008, 249). Lisäksi velallinen ei voi hakea muutosta, jos ulosottomiehen toimi tai päätös loukkaa sivullisen oikeutta (Linna 2018, 271).

4.2 Valitusosoitus

Ulosottoasiaa koskevassa toimituksessa on ilmoitettava, onko tehtyyn päätökseen mahdollista hakea muutosta (UK 11:13 §). Ulosottomiehen on ilmoitettava, mitkä asiat muutoksenhaussa on huomioitava ja, mitä laiminlyönnistä seuraa. Asianosaisten oikeusturvaan kuuluu, että hän on tietoinen valituksen mahdollisuudesta ja siihen liittyvän määräajan kulumisesta. Jokaisen ulosmittauksen tai täytäntöönpanotoimituksen yhteydessä ulosottomiehen tulee ilmoittaa asianosaiselle, onko muutoksenhaku asiaan mahdollista. Jos muutosta ei saada hakea, ulosottomies ilmoittaa sen asianosaiselle. Ulosottomies kertoo toimituksessa suullisesti ohjeet valituksen tekemiseen. (HE 106/1995 vp, 105.) Ulosottovalituksessa muutoksenhakijan ei tarvitse ilmoittaa tyytymättömyyttä ulosottomiehen tekemään päätökseen (Linna 2018, 320).

Asianosaisille tulee antaa valitusosoitus, joka liitetään jälki-ilmoitukseen ja päätöksen jäljennökseen (UK 11:13 §). Jos asianosainen ei ole paikalla toimituksessa, jossa valitusosoitus annetaan,

hänelle ei tarvitse toimittaa asiakirjoja, vaan hänen tulee itse pyytää asiakirja ja valitusosoitus (Linna 2018, 320). Valitusosoituksessa on ilmoitettava toimivaltainen tuomioistuin, valituksen määräaika, valituksen toimittaminen perille, valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat säännökset sekä valitusoikeutta, sen vaikutuksia ja keskeytystä koskevat säännökset. Virheellisesti annettu valitusosoituksen seuraus on, että valitus katsotaan oikein tehdyksi, jos asianomainen on noudattanut osoitusta tai valituksen tekemisen säännöksiä. (UK 11:14 §.) Selvästi havaittavaan virheeseen, kuten vuosilukuvirheeseen, ei voida vedota (HE 106/1995 vp, 106).

4.3 Ulosottovalituksen määräaika

Määräaika ulosottovalituksen tekemiselle on kolme viikkoa. Kuitenkin muutosta palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon maksukielttoon voidaan hakea ilman määräaika. (UK 11:5 §.) Valituskirjelmä on toimitettava määräajan kuluessa virka-ajan päättymiseen mennessä (UK 11:3 §). Jos valitusaika päättyy pyhäpäivänä tai lauantaina, jatkuu valitusoikeus seuraavaan arkipäivään (Lindström 2014, 428). Pääsääntö määräajan laskemiselle on siitä päivästä, jona toimitus pidettiin tai päätös tehtiin, jos asianomainen on saanut siitä ilmoituksen tai on ollut läsnä toimituksessa (UK 11:6 §). Mikäli asianomaisella on ollut laillinen este tai muu hyväksyttävä syy, jonka vuoksi muutoksenhaku määräajassa ei ole onnistunut, voi ulosottomies asettaa hakemuksen perusteella uuden määräajan (UK 11:7 §). Laillinen syy voi olla esimerkiksi asianosaisen sairastuminen tai liikenteen keskeytyminen (Linna 2008, 252). Syynä voi olla myös se, ettei alkuperäisessä määräajassa ehditä laatimaan valituskirjelmää tarpeeksi perinpohjaisesti (Koulu ym. 2009, 189).

Ulosottomies voi siirtää asian käräjäoikeuden ratkaistavaksi, jos hän katsoo, ettei uudelle määräajalle ole perusteita. Uutta määräaika on kuitenkin haettava ennen alkuperäisen valitusajan päättymistä kirjallisesti tai sähköisellä viestillä. (UK 11:7 §.) Ulosottomiehen tulee ilmoittaa käräjäoikeudelle uutta määräaika koskevan hakemuksen saapumisesta ajoissa sekä lähettää hakemus käräjäoikeudelle. Hakemus tulee vireille sen saavuttua ulosottomiehen kansliaan. (HE 106/1995 vp, 100.)

Oikeustapauksessa (KKO:2018:1) käräjäoikeus oli rikosasiassa asettanut asianosaisen C:n pyynnöstä uuden määräajan valituksen tekemiselle hovioikeudelle. Päätös oli lähetetty tiedoksi kaikille asianosaisille. Käräjäoikeus ei ollut päätöksessään selkeästi ilmoittanut, ettei uusi määräaika koske

hakijan vastapuolta eli C:tä, jonka seurauksena C oli tehnyt valituksen ja toimittanut sen käsittämässään määräajassa. Tästä johtuen korkein oikeus totesi, että käräjäoikeuden olisi tullut tutkia vastapuolen eli C:n tekemä valitus, vaikka se saapui alkuperäisen valituksen määräajan jälkeen. C:n valitus on tällä hetkellä toimitettu takaisin hovioikeudelle, jonka tulee ottaa C:n valitus tutkittavaksi.

Lopullinen tilitys on takarajana valituksen tekemiselle. Lopullisen tilityksen jälkeen voidaan valittaa ainoastaan tilityksessä olevasta virheestä. (UK 11:1 §.) Lopullinen tilitys tarkoittaa ilman tilitysvaikutusta toimitettua tilitystä. Tilitys voi olla lopullinen, vaikkei saatavaa olisikaan saatu perityksi kokonaisuudessaan. (Linna 2008, 248.) Jos tilityksessä on sattunut virhe, jonka vuoksi varoja on maksettu jakoluettelosta eroavalla tavalla, voidaan tämä korjata vielä senkin jälkeen, kun tilitys on lopullinen ja lainvoimainen (Linna 2018, 283). Oikeustapauksessa (KKO:2015:35) käräjäoikeus oli tilittänyt ulosmitatut varat velkojalle hylättyään täytäntöönpanon keskeytyspyynnön. Käräjäoikeus jätti ulosottovalituksen tutkimatta sillä perusteella, että varat oli lopullisesti tilitetty. Korkein oikeus ei muuttanut päätöstä.

4.4 Ulosottovalituksen tekeminen

Ulosottokaaren 11.luvun 3 §:ssä kerrotaan, että valituskirjelmä ulosottovalituksen vireille saamiseksi tulee toimittaa päätöksen tehneen ulosottomiehen kansliaan kirjallisesti tai sähköisenä viestinä. Valitus toimitetaan ulosottovirastoon sen vuoksi, että selvät virheet on helppo korjata itseoikaisulla (Linna 2008, 250). Valitus voidaan toimittaa henkilökohtaisesti, asiamiehen tai lähetin välityksellä, postitse tai sähköisesti. Valittajan vastuulla on, että valitus ehtii määräajan sisällä perille. (Lindström 2014, 428.) Valitus voidaan peruuttaa toimittamalla peruutuskirjelmä kirjallisesti tai sähköisesti ulosottomiehen tai käräjäoikeuden kansliaan (UK 11:3 §). Peruuttamisen seurauksena aikaisempi ulosottomiehen tekemä päätös jää asianosaisia sitovaksi, jonka vuoksi peruutus tulee olla kirjallisesti todistettavissa (HE 106/1995 vp, 96).

Ulosottovalitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa valituskirjelmän saapuessa ulosottomiehen kansliaan. Asiaan liittyvät valitusasiakirjat ja jäljennökset tulee toimittaa käräjäoikeuteen viipymättä. Ulosottomies antaa selvityksen valituskirjelmän ajoissa saapumisesta käräjäoikeuteen. (UK 11:4 §.) Lisäksi ulosottomies toimittaa ulosottoasiaa koskevat päätösasiakirjat ja pöytäkirjat

(Linna 2008, 253). Ulosottovalitus tulee vireille, vaikka se olisi toimitettu muulle ulosottomiehelle tai suoraan toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, kunhan määräaika noudatetaan (UK 11:4 §). Valitusoikeus menetetään, jos valituskirjelmä myöhästyy (UK 11:3 §). Tällöin ulosottomiehen ei tarvitse laatia lausuntoa, vaan hän toimittaa valituskirjelmän ja ilmoituksen sen myöhästymisestä käräjäoikeuteen, jonka jälkeen käräjäoikeus jättää valituksen tutkimatta (HE 106/1995, 95).

Ulosottovalitus tehdään valituskirjelmällä, joka osoitetaan toimivaltaiselle käräjäoikeudelle. Valituskirjelmän tulee sisältää muutoksenhaun kohteena oleva täytäntöönpanotoimi tai ulosottomiehen päätös. Lisäksi hakemuksessa tulee olla yksilöitynä vaatimus ja seikat, joihin vaatimus perustuu. Myös asiamiehen, avustajan, valittajan, todistajan ja muun kuultavan yhteystiedot on ilmoitettava. Hakemukseen on liitettävä kirjalliset todisteet, joihin halutaan vedota. (UK 11:9 §.) Postiosoite, johon valitusta koskevat tiedoksiannot voidaan lähettää, tulee ilmoittaa hakemuksessa. Lisäksi valituksessa voidaan pyytää täytäntöönpanon keskeyttämistä. (Linna 2018, 304–305.) Valituksessa voidaan myös esittää ehdotus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta (UK 11:20). Lisäksi valituksessa voidaan antaa ehdotus oikeudenkäynnin käsittelyjärjestyksestä eli halutaanko suullinen käsittely vai kirjallinen kansliassa tapahtuva käsittely (Linna 2018, 305). Ulosottovalitus on tehtävä kirjallisesti. Suullinen ulosottovalitus ei ole mahdollinen. (HE 106/1995 vp, 95.) Hallituksen esityksessä (106/1995 vp, 100) todetaan, että valituskirjelmälle ei tule asettaa yhtä suuria vaatimuksia kuin riita- ja rikosasioiden oikeudenkäynneissä, sillä ulosottovalituksessa on kyse summaarisessa täytäntöönpanomenettelyssä tehdyistä päätöksistä.

Puutteellista ulosottovalitusta ei voida hylätä tai jättää tutkimatta automaattisesti puutteellisuuden vuoksi. Käräjäoikeus on velvollinen pyytämään muutoksenhakijaa tekemään täydennyksiä puutteelliseen hakemukseen ja ilmoittamaan, miltä osin valituskirjelmä on puutteellinen. Kuitenkaan täydennyksen pyytäminen ei ole tarpeen, jos valituksen hylkääminen on selvää tai valitus on myöhästynyt määräajasta. Ulosottovalitusasia jätetään automaattisesti tutkimatta myös, jos asianosaisella ei olisi oikeutta hakea muutosta lainkaan. Jos muutoksenhakija ei noudata käräjäoikeudelta tullutta täydentämispyyntöä, asia jätetään tutkimatta. (HE 106/1995 vp, 109.)

Ulosottovalituksia käsittelee Ahvenanmaan, Espoon, Etelä-Karjalan, Helsingin, Keski-Suomen, Lapin, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vantaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Käsittelypaikka valitaan sen mukaan, missä kyseessä oleva täytäntöönpanotoimi on suoritettu. (UK 11:2 §.) Oulun käräjäoikeus tutkii Kainuun, Oulun seudun

ja Raahan seudun ulosottovirastojen ulosottovalitukset (Valtioneuvoston asetus tuomiopiireistä ulosottovalituksia koskevissa asioissa 340/2013).

4.5 Valituksen vaikutus ulosottoon ja ulosottomiehen lausunto

Ulosottovalitus ei vaikuta täytäntöönpanon etenemiseen, ellei tuomioistuin anna keskeytysmääräystä (UK 11:9 §). Tuomioistuin voi antaa keskeytysmääräyksen omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä (UK 10:20 §). Valitus on käsiteltävä kiireellisenä ja siihen liittyvä keskeytyspyyntö on ratkaistava välittömästi (UK 11:15 §). Käräjäoikeus voi keskeyttää täytäntöönpanon viran puolesta, vaikkei sitä olisi vaadittu (Linna 2008, 255). Täytäntöönpano voidaan keskeyttää ainoastaan väliaikaisesti ilman vastapuolen kuulemista. Hyvää ulosottotapaa noudattaen ulosottomiehen tulisi odottaa käräjäoikeuden tekemää ratkaisua ennen kuin jatkaa täytäntöönpanoa. Jos asianosainen on keskeytystä pyytänyt, tulee käräjäoikeuden ilmoittaa siitä ulosottomiehelle, jotta täytäntöönpano voidaan keskeyttää. (HE 106/1995 vp, 112–113.)

Kun asianosainen pyytää valituskirjelmässä täytäntöönpanon keskeyttämistä, ulosottomiehen täytyy toimittaa keskeytystä koskeva lausunto käräjäoikeuteen välittömästi. Muilta osin lausunto ulosottovalituksesta tulee toimittaa kahden viikon kuluessa valituskirjelmän saapumisesta. (UK 11:10 §.) Lausunnossa tulee olla selvitys täytäntöönpanotoimista sekä kannanotto valituskirjelmän vaatimuksiin ja seikkoihin perusteluineen (UK 11:11 §). Ulosottomiehen tulee selvittää perusteluissa, mihin lakipykäliin hänen tekemänsä ulosottopäätös perustuu. Perustelut ovat erityisen tärkeitä asianosaisten oikeusturvan toteutumisen kannalta. (Linna 2018, 311.) Lisäksi lausunnossa ilmoitetaan asianosaiset, tarvittavat yhteystiedot, täytäntöönpanon vaihe sillä hetkellä sekä mahdollinen täytäntöönpanon keskeytys ja sen kesto (UK 11:11 §). Täytäntöönpanon vaiheesta ilmoittaminen on tärkeää, sillä käräjäoikeuden tulee voida arvioida mahdollisen keskeytysmääräyksen antamista tai jo annetun keskeytysmääräyksen peruuttamista tai muuttamista (Linna 2018, 311).

Käräjäoikeus voi pidentää määräaikaa lausunnon toimittamiseen, mikäli se on perusteltua. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että ulosottoasia on poikkeuksellisen laaja tai ulosottomiehen ei ole mahdollista hankkia tarvittavaa selvitystä asiaan kahden viikon kuluessa. (Linna 2018, 310.)

4.6 Ulosottovalituksen ja täytäntöönpanoriidan suhde

Ulosottovalituksen tekeminen ei ole mahdollista, jos samasta asiasta on nostettu täytäntöönpanoriitakante, eikä täytäntöönpanoriitakanteen nostaminen ole mahdollista, jos asiasta on tehty ulosottovalitus. Nämä ovat siis toisensa pois sulkevia. Käräjäoikeus voi antaa valittajalle osoituksen täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen, jonka seurauksena ulosottovalitus raukeaa täytäntöönpanoriitaosoitusta koskevilta osin. (UK 11:15 §.) Ulosottovalitus ratkaistaan normaaliin tapaan muilta osin. Kuitenkin, jos ulosottovalitusta koskeva asia kokonaisuudessaan tulee ratkaista täytäntöönpanoriitana, valitus jätetään kokonaan ratkaisematta. (HE 106/1995 vp, 113.)

Osoituksen antamisesta ilmoitetaan ulosottomiehelle (HE 106/1995 vp, 113). Ulosottokaaren 10.luvun 11 §:n mukaan ulosottomiehen antaessa täytäntöönpanoriitaosoituksen, on osoituksen saajalla mahdollisuus normaaliin tapaan valittaa täytäntöönpanoriitakanteen nostamisen sijaan.

Täytäntöönpanoriita voidaan nostaa vain materiaalisista kysymyksistä, kun taas ulosottovalitus on mahdollinen sekä materiaalisista että menettelyllisistä kysymyksistä. Täten asianosainen voi tehdä ulosottovalituksen täytäntöönpanoriitakanteen sijasta vain täytäntöönpanoriidan soveltamisalaan kuuluvista kysymyksistä. Esimerkiksi myyntihinnan hyväksyttävyyys tai ulosmittauskiellot eivät voi olla täytäntöönpanoriidan kohteena. Nämä ovat osana varsinaista ulosottoa, joten ne eivät voi olla erillisinä riita-asioina vireillä tuomioistuimessa. (Linna 2018, 388-389.)

4.7 Valituksen käsittely tuomioistuimessa

Ulosottovalitusta käsitellään käräjäoikeudessa soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun mukaisesti. Vaikka valituksen käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hakemusasioiden menettelyä, ulosottovalitus käsitetään muutoksenhakuasiaksi, jossa käsitellään ulosottomiehen tekemien päätösten ja täytäntöönpanotoimien lainmukaisuutta (Linna 2018, 325).

4.7.1 Suullinen istunto ja kirjallinen käsittely

Asia voidaan käsitellä joko kirjallisesti kansliassa tai suullisesti istunnossa (UK 8: 3 §). Ulosottovalitus ratkaistaan kansliassa kirjallisessa menettelyssä tavallisimmin. Suullinen käsittely istunnossa

hidastaa ulosottoa, jolloin asian riitaisuudesta huolimatta voidaan käyttää kansliassa tapahtuvaa kirjallista menettelyä, ellei suullinen käsittely ole erityisestä syystä tarpeen. (HE 106/1995 vp, 108.) Jos asiassa on tarve kuulla asiaan osallista tai todistajaa, se käsitellään istunnossa. Asia voidaan käsitellä istunnossa myös, jos osallinen sitä vaatii tai tuomioistuin katsoo, että se on asian selvittämisen kannalta tarpeellista. (OK 8:3 §.) Riitainen asia voidaan käsitellä kansliassa, jos tuomioistuin ei katso suullista käsittelyä tarpeelliseksi, eikä asianosaiset sitä ole vaatineet (Linna 2018, 328).

Oikeustapauksessa (KKO:2012:77) yhtiö ei ollut noudattanut velalliselle määrättyä maksukielttoa, jonka seurauksena yhtiöltä oli ulosmitattu ajoneuvo. Yhtiö valitti kärkeäoikeuteen. Kärkeäoikeus oli hylännyt yhtiön pyynnön suullisen käsittelyn toimittamisesta, sillä kärkeäoikeus oli katsonut, että asianosaisten lausumien, asiakirjojen, asian tutkimisen rajoittumisen ja todennäköisen lopputuloksen perusteella se ei ollut tarpeen. Asia eteni korkeimpaan oikeuteen, jossa katsottiin, että oikeus suullisen käsittelyyn olisi ollut. Korkein oikeus perusteli tätä sillä, että riitainen ulosottovalitusasia tulisi käsitellä suullisessa istunnossa, jos asianosainen sitä vaatii tai kärkeäoikeus katsoo sen tarpeelliseksi.

Suullisessa istunnossa ulosottovalitusta voidaan käsitellä kokonaisuudessaan tai osittain. Istuntoon pyydetään vain asianosaiset, joita kyseinen asia koskee. (Linna 2018, 239.) Ulosottovalitusasian käsittely voidaan siirtää kansliasta istuntoon. Käsittelyn siirtämisestä tulee ilmoittaa valittajalle, jonka on tultava istuntoon sen uhalla, että asia jätetään sillensä ja ulosottomiehen tekemä päätös jää voimaan. (HE 106/1995 vp, 110.) On katsottu, että muutoksenhaussa voidaan esittää sellaistaakin näyttöä, jota aiemmin ei ole esitetty ulosottomiehelle (HE 106/1995 vp, 100). Asianosainen voi siis esittää kärkeäoikeudelle uusia todisteita ja vedota uusiin seikkoihin, joita ei ole valituskirjelmässä tuotu ilmi (Koulu ym. 2009, 189).

Mikäli valituksessa ei ole täytäntöönpanon keskeytystä koskevaa pyyntöä, valituksen käsittely tulee aloittaa kansliassa viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä, kun valitus tuli vireille. Jos asiassa on pyydetty täytäntöönpanon keskeyttämistä, kärkeäoikeuden on päätettävä asiasta heti. Jos ulosottoasiaan liittyvä ulosottomiehen lausunto ja muut asiakirjat eivät ole saapuneet kärkeäoikeuteen seitsemän päivän kuluessa, voidaan käsittelyn aloittamista viivyttaa. Kuitenkin, jos hakemuksessa on pyydetty täytäntöönpanon keskeyttämistä, ei lausunnon ja asiakirjojen saapumista voida jäädä odottamaan. (HE 106/1995 vp, 109.)

Mikäli ulosottovalituksen hakija jää pois suullisesta istunnosta tai ei toimita käräjäoikeuden pyytämää kirjallista lausuntoa, katsotaan, ettei hakija passiivisuudellaan halua jatkaa hakemuksensa käsittelyä. Asia jätetään sillensä. Ulosottovalitusasia voidaan käsitellä ja ratkaista, jos muu asianosainen jää pois istunnosta tai ei anna pyydettyä kirjallista lausuntoa. Asianosaisille ilmoitetaan etukäteen poissaolonsa seuraamukset. (Linna 2009, 158–159.)

4.7.2 Vastapuolen kuuleminen

Valitusasioita käsiteltäessä vastapuolta tulee kuulla, kun viranomaisen tekemä päätös muuttaa vastapuolen oikeusasemaa. Kuuleminen tapahtuu pääsääntöisesti pyyntönä antaa kirjallinen lausuma. (HE 106/1995 vp, 110.) Lausumassa asianosaista pyydetään kertomaan kantansa ulosottovalitukseen tai esittämään perusteet vastustamiselle tai esittämään todisteet ja mitä hän niillä aikoo näyttää toteen. Lisäksi asianosaisen tulee esittää vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta sekä liittämään kirjalliset todisteet, joilla aikoo väitteitään perustella. Asianosaisen on esitettävä väite siitä, ettei käräjäoikeuden tulisi tutkia asiaa. (Linna 2018, 331.) Asianosaista voidaan myös kuulla suullisesti istunnossa, jos sen katsotaan nopeuttavan asian käsittelyä (Linna 2018, 330). Suulliseen istuntoon kutsutaan ne asianosaiset, joita istunnossa käsiteltävät seikat koskevat. Muutoksenhakija tai muu asianosainen on voinut vaatia koko asian käsittelyä istunnossa, jolloin käsiteltäviä asioita ei voida rajata. (Linna 2018, 329.)

Käräjäoikeus kuulee ulosottomiestä kirjallisesti tai suullisesti hänen antamansa lausunnon lisäksi, jos sitä ei koeta tarpeettomaksi. Ulosottomies ei ole asianosainen, vaan häntä kuullaan viran puolesta. Ulosottomies voi olla läsnä asian käsittelyssä samoin, kuten muutkin asianosaiset. (Linna 2008, 256.)

4.7.3 Käräjäoikeuden kokoonpano ja ratkaisun antaminen

Käräjäoikeus on päätösvaltainen muutoksenhakua koskevissa ulosottoasioissa, kun siinä on yksin puheenjohtaja eli käräjäoikeus on toimivaltainen käsittelemään ulosottovalituksia yhden tuomarin kokoonpanolla (HE 106/1995 vp 108). Oikeudenkäymiskaaren 8.luvun 10 §:n mukaan asia ratkaistaan päätöksellä, joka laaditaan asiakirjaksi ja jossa tulee ilmoittaa tuomioistuin, päätöksen antamispäivä ja -paikka, osallisten nimet, selostus asiasta, perustelut, sovelletut lainkohdat ja lopputulos.

Asian ratkaisu annetaan kansliassa tai istunnossa. Päätös tulee antaa kansliassa viimeistään neljäntenätoista päivänä käsittelyn päättymisestä. (OK 8:11 §.) Jos asia käsitellään kansliassa, annetaan myöskin päätös kansliassa. Suullisen käsittelyn päätös voidaan antaa kansliassa, jos päätöstä ei voida antaa käsittelyn päätteeksi tai asia on laaja tai vaikea. (Linna 2009, 225.) Koska ulosottovalitukset käsitellään kiireellisinä, tulisi kansliassakin käsiteltävän asian päätös tehdä mahdollisimman pian (HE 106/1995 vp, 112). Jos päätös annetaan suullisessa istunnossa, sen katsotaan tulleen näin asianosaisten tietoon. Jos päätös annetaan kansliassa, joudutaan asianosaisia tiedottamaan päätöksen antamispäivästä. Ulosottovalituksesta tehty päätös on joko valituksen hyväksyminen, hylkääminen tai asian tutkimatta jättäminen. (Linna 2018, 344.)

Päätöksen antamisen jälkeen ulosottomies jatkaa täytäntöönpanoa tai ryhtyy muihin täytäntöönpanotoimiin, jotka tuomioistuin on määrännyt (Linna 2018, 343). Ulosottovalitukseen annettu ratkaisu on voimassa vain kyseisessä tapauksessa, joten sillä ei ole oikeusvoimavaikutusta, kuten riitaasioissa annetuilla ratkaisulla (Linna 2008, 257). Ainoastaan identtisessä muutoksenhakuasiassa annetulla ratkaisulla voi olla negatiivinen oikeusvoimavaikutus (Linna 2018, 345).

4.8 Ulosottomiehen toimien laajempi tutkiminen

Käräjäoikeudella on oikeus viran puolesta ulosottomiehen toimen tai päätöksen oikeellisuuden tutkimiseen ilmoitettuja seikkoja laajemmin (UK 11:16 §). Käräjäoikeus voi tutkia ulosottomiehen toimea tai päätöstä asioissa, joihin asianosainen ei ole ymmärtänyt vedota valituskirjelmässä. Tästä tulee ilmoittaa vastapuolelle. (Koulu ym. 2009, 191.) Asiaa ei tule ilman erityistä syytä tutkia laajemmin, vaan laajempi tutkiminen edellyttää asianosaisen oikeusturvan vaarantumista. Käräjäoikeus voi viran puolesta esimerkiksi ottaa käsittelyyn viranomaisen virheellisen menettelyn tai virheellisen lainsoveltamisen. (HE 106/1995 vp, 111.)

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa tuomioistuin ei voi enää ottaa tutkintaansa asioita, joita ei ole aiemmin esitetty. Asianosaisen oikeus vedota esittämättömään seikkaan on vahvasti rajoitettu. (Koulu ym. 2009, 191.)

4.9 Oikeudenkäyntikulut

Ulosottovalitusasiassa oikeudenkäyntikuluista kaikissa oikeusasteissa vastaavat asianosaiset itse, ellei tuomioistuin määrää toisin. Tuomioistuin voi painavasta syystä velvoittaa sen, jolle päätös on vastainen, korvaamaan oikeudenkäyntikulut osittain tai kokonaan. (UK 11:20 §.) Hävinnyt osapuoli voidaan määrätä korvaamaan kulut esimerkiksi, jos osapuoli on tahallaan kasvattanut vastapuolen kuluja (Linna 2008, 258).

Joissain tapauksissa, kuten sivullisen tekemissä valituksissa, valtio voidaan määrätä korvaamaan oikeudenkäyntikulut osittain tai kokonaan (UK 11:20 §). Valtio ei korvaa oikeudenkäyntikuluja tapauksissa, jotka ovat olleet epäselviä laintulkinnan tai tosiasiapuolen kannalta. Velallinen voi saada korvauksen valtiolta oikeudenkäyntikuluistaan, jos ulosottoasiassa on sattunut selvä virhe, johon olisi voitu tehdä itseoikaisu. (Linna 2008, 259.) Oikeustapauksessa (KKO:2012:7) sivullinen eli kommandiittiyhtiö vaati omistusoikeuteensa viitaten peruuttamaan ulosmittauksen ja valtiota korvaamaan oikeudenkäyntikulunsa. Käräjäoikeus hylkäsi valituksen sekä ulosmittauksen että oikeudenkäyntikulujen osalta perustellen tätä sillä, että kyseessä on keinotekoinen järjestely ja että ulosmittaus ei todella loukkaa kommandiittiyhtiön oikeutta. Hovioikeudessa katsottiin, että ulosmittaus tulee peruuttaa ja valtion tulee korvata oikeudenkäyntikulut. Valtio vei asian korkeimpaan oikeuteen, jossa korkein oikeus katsoi, että asia oli epäselvä ja tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi korkein oikeus määräsi, että valtiota ei veloiteta korvaamaan oikeudenkäyntikuluja, vaan ne jäävät sivullisen vahingoksi.

4.10 Muutoksenhaku hovioikeuteen ja korkeimpaan oikeuteen

Muutoksenhaku käräjäoikeuden päätöksiin tapahtuu soveltuvin osin oikeudenkäymiskaarta noudattaen. Käräjäoikeuden ratkaisusta valitusasiassa voidaan hakea muutosta hovioikeudelta valittamalla (OK 25:1 §). Valitusoikeus on sillä, joka on tehnyt valituksen käräjäoikeuteen ja niillä, jotka ovat tapauksessa asianosaisia (Linna 2018, 351). Oikeudenkäymiskaaren 25.luvun 3 §:n mukaan käräjäoikeus ilmoittaa, saako ratkaisuun hakea muutosta ja, millä tavalla muutosta haetaan.

Jos asianosainen haluaa hakea muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun, tulee hänen ilmoittaa tyytymättömyyttä viimeistään seitsemäntenä päivänä kärjäoikeuden ratkaisun antamisesta. Tyytymättömyyden ilmoitus annetaan joko suullisesti tai kirjallisesti asian ratkaisseelle tuomioistuimelle. (OK 25:30 §.) Tyytymättömyyden ilmoituksen hyväksymisen jälkeen asianosainen saa valitusosoituksen, jossa on ilmoitettu muutoksenhakutuomioistuin, valitusajan päättymispäivä, säännökset valituksen tekemisestä ja valituskirjelmän sisältö sekä tarvittavat liitteet (OK 25:11 §). Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää kärjäoikeuden ratkaisun antamisesta. 30 päivän kuluessa asianosaisen tulee toimittaa hovioikeudelle osoitettu valituskirjelmä kärjäoikeuden kansliaan virka-ajan päättymiseen mennessä tai oikeus hakea muutosta menetetään. (OK 25:12 §.) Kärjäoikeus lähettää välittömästi hakemuksen hovioikeuteen (UK 11:19 §). Valittajan vastapuoli voi tehdä vastavalituksen kahden viikon kuluessa valittajalle asetetun määräajan päättymisestä eli 44 päivän kuluessa (OK 25:14a §). Vastavalitus tarkoittaa sitä, että vastapuoli voi valittaa kärjäoikeuden tuomiosta ilmoittamatta ensin tyytymättömyyttä (Linna 2009, 249).

Hovioikeuden päätökseen voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta. Tätä varten tarvitaan valituslupa korkeimmalta oikeudelta. Valituslupa myönnetään, jos muissa samanlaisissa tapauksissa on saatettu asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi tai, jos siihen on erityistä aihetta sellaisen virheen takia, jonka vuoksi ratkaisu tulisi purkaa tai poistaa tai asiaan liittyy jokin muu painava syy. (OK 30:1–3.) Määräaika valitusluvan pyytämiseksi ja valituksen tekemiseksi on 60 päivää hovioikeuden ratkaisun antamisesta. Hakija menettää oikeutensa hakea muutosta, mikäli hän ei toimita 60 päivän kuluessa korkeimmalle oikeudelle osoitettua muutoksenhakukirjelmää hovioikeuden kirjaamoon. Muutoksenhakukirjelmään sisällytetään lupahakemus ja valitus sekä asiakirjat, joita hakija pitää perusteinaan. (OK 30:5 §.) Korkeimman oikeuden tulee pyytää vastapuolelta vastaus, jos valituslupa myönnetään (OK 30:10 §). Ulosottovalituksen käsittely sekä hovioikeudessa että korkeimmassa oikeudessa tulee käsitellä kiireellisenä (Koulu ym. 2009, 192).

Muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun voidaan hakea myös suoraan korkeimmalta oikeudelta, jolloin kyse on ennakkopäätösvalituksesta, johon korkein oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakijan vastapuolen on tullut antaa suostumus ennakkopäätösvalitukseen kirjallisesti tai suullisesti kärjäoikeudessa. Ennakkopäätösvalitukseen lupa voidaan antaa vain, jos se on lain soveltamisen kannalta muissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi merkityksellistä. Jos valituslupa ei saada, jää kärjäoikeuden antama päätös voimaan pysyvästi. (OK 30a:1–2 §.)

5 TUTKIMUS RAAHEN SEUDUN ULOSOTTOVIRASTOSSA VIREILLÄ OLLEISTA ULOSOTTOVALITUKSISTA VUOSINA 2011-2017

Tutkimusosuuteni on rajattu ainoastaan ulosottovalitusten tutkimiseen muiden muutoksenhakukeinojen sijaan. Ulosottovalitus on keskeisin keino hakea muutosta ulosottomiehen päätöksiin ja täytäntöönpanotoimiin, joten toimeksiantajan kanssa sovimme keskittymisen vain niiden tarkasteluun. Tutkimuksessani ovat mukana Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset vuosilta 2011–2017.

Tutkimukseni tarkoituksena on saada monipuolista tietoa vireillä olleista ulosottovalituksista. Ulosottovalituksia on tutkittu yhteensä 99 kappaletta. Vuonna 2011 ulosottovalituksia oli vireillä 15 kappaletta, vuonna 2012 16 kappaletta, vuonna 2013 11 kappaletta, vuonna 2014 27 kappaletta, vuonna 2015 15 kappaletta, vuonna 2016 9 kappaletta ja vuonna 2017 6 kappaletta. Ulosottovalitusten tarkastelu on tapahtunut Raahen toimipaikan ulosottoviraston toimitiloissa. Ulosottovalitukset löytyivät ulosottoviraston arkistoista.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelminä on käytetty lainopillista näkökulmaa sekä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Ensimmäisen tutkimuskysymykseni, ”Millainen on ulosoton muutoksenhakujärjestelmä?”, osalta lainopillisen tutkimuksen pääasiallisena lähteenä on käytetty lainsäädäntöä. Lainsäädännön tulkinnan tukena on käytetty muita oikeudellisia aineistoja, kuten hallituksen esityksiä, oikeuskirjallisuutta ja oikeustapauksia. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 31.)

Loppuihin tutkimuskysymyksiin vastaan suorittamani määrällisen tutkimuksen avulla. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää, että tutkimukseen on otettu riittävän suuri otos. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata tutkittavia asioita numeerisen tiedon pohjalta. (Heikkilä 2010, 16.) Tutkimus on kokonais-tutkimus, jolloin tutkitaan koko perusjoukko (Heikkilä 2010, 14). Jotta voitaisiin saada luotettavia tutkimustuloksia, on varmistettava, että tutkittu otos kuvaa koko perusjoukkoa, eikä tutkimukseen ole valittu vain osaa siihen kuuluvia joukkoja (Heikkilä 2010, 31). Tutkimuksessani on huomioitu

luotettavuus ottamalla tarkasteluun kaikki tutkittavien vuosien ulosottovalitukset. Tutkimuksen tyyppi on kuvaileva, jolloin tavoitteena on esittää tutkittavat asiat tarkasti. Kuvailevassa tutkimuksessa aineistoa kerätään usein kyselylomakkeen avulla. (Vilka 2007, 20.) Oman tutkimukseni toteutan systemaattisella havainnoinnilla, jossa kirjaan tutkittavat asiat itse suunnittelemani tutkimuslomakkeeseen (Vilka 2007, 29–30).

5.2 Tutkimuksen mittari ja aineiston käsittely

Mittari määritellään välineeksi, jonka avulla määrällinen tieto tai määrälliseen muotoon muutettava sanallinen tieto saadaan. Kvantitatiivisen tutkimuksen mittareina käytetään enimmäkseen kysely-, havainnointi- ja haastattelulomakkeita. (Vilka 2007, 14.) Toteuttamani tutkimuksen mittarina on käytetty suunnittelemani tutkimuslomaketta, joka koostuu 10 tutkimuskysymyksestä. Jokainen 99 ulosottovalituksesta on tutkittu omalla tutkimuslomakkeella, jolloin kaikista valituksista on kerätty ylös juuri samat tiedot. Tutkimuskysymyksistä kolme on avoimia kysymyksiä ja seitsemän kysymystä on monivalintakysymyksiä, jotka perustuvat valmiisiin vastausvaihtoehtoihin. Tutkimuslomakkeen kysymyksiä olen muokannut ja muotoillut suunnitteluvaiheessa useita kertoja. Tutkimuskysymysten tarkentamiseen olen saanut neuvoja toimeksiantajalta sekä opinnäytetyön ohjaajalta.

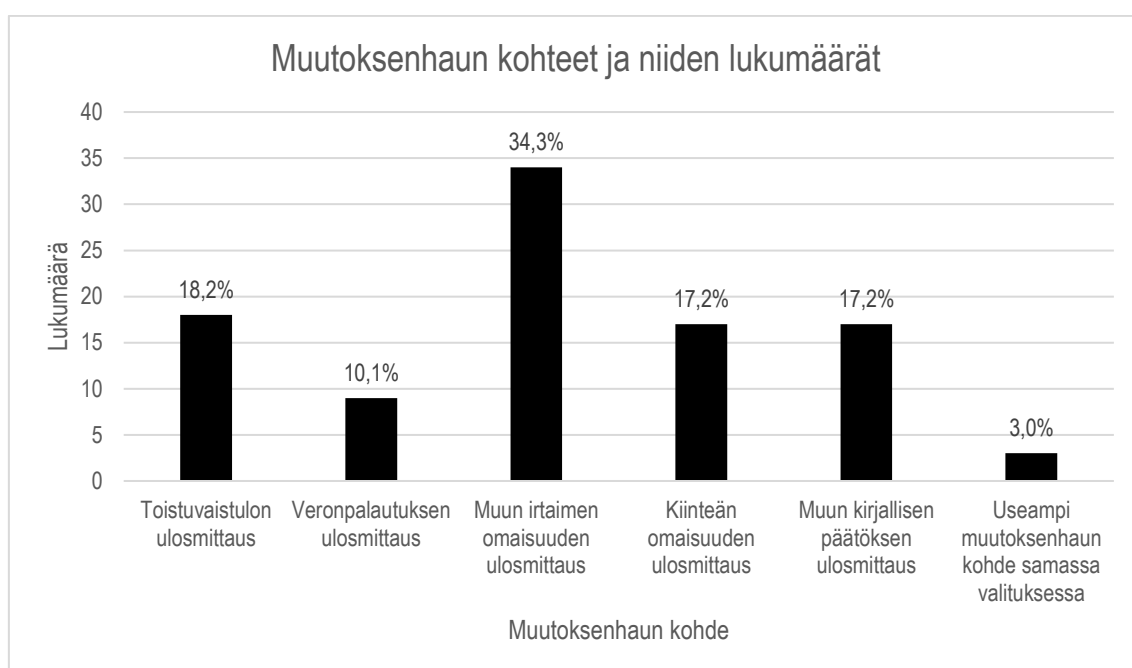
Tutkittavat asiat on tarkoituksena kuvata numeerisesti ja havainnollistaen taulukoin ja kuvioin (Heikkilä 2010, 16). Kahden tai useamman muuttujan välisiä riippuvuuksia voidaan kuvata ristiintaulukoinnilla. Ristiintaulukointi ilmaisee sen, kuinka jokin muuttuja vaikuttaa toiseen muuttujaan eli kuinka jokin muuttuja selittää toista muuttujaa. (Vilka 2007, 129.) Tutkittavia asioita kuvaan Excelillä ja Wordilla toteutetuilla taulukoilla, kuvoilla ja ristiintaulukoinneilla sekä sanallisesti.

Tutkimuksen toteuttamisessa on huomioitu myös tietosuojan toteutuminen. Tuloksia raportoitaessa on pidettävä huolta, että yksityisyyden suoja toteutuu, eikä yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa (Heikkilä 2010, 32). Tulosteni raportoinnissa en tuo ilmi yksittäisten henkilöiden nimiä, joita tutkimuksessani ovat ulosottovalitusten tekijät. Kyseisiä henkilöitä ei kuvata niin, että henkilöllisyys voitaisiin tunnistaa.

5.3 Tutkimustulokset

5.3.1 Ulosottovalitusten muutoksenhaun kohteet

Tutkimukseni yhden tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitä aiheita ulosottomiehen päätöksistä tehdyt ulosottovalitukset koskivat Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Alla olevaan kuvioon on määritelty muutoksenhaun kohteet jaoteltuna sekä niiden prosenttiosuudet. Valitus voidaan lähtökohtaisesti tehdä kaikista ulosottomiehen tekemistä täytäntöönpanotoimista ja päätöksistä sekä täytäntöönpanon vaiheista.



KUVIO 1. Muutoksenhaun kohteet ja niiden prosenttiosuudet Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017 (n=99)

Kuvioon 1 on luokiteltu muutoksenhaun kohteet jaoteltuna toistuvaistulon ulosmittaukseen, veronpalautuksen ulosmittaukseen, muun irtaimen omaisuuden ulosmittaukseen, kiinteän omaisuuden ulosmittaukseen, muun kirjallisen päätöksen ulosmittaukseen sekä useampaan muutoksenhaun kohteeseen samassa ulosottovalituksessa. Toistuvaistulon ulosmittauksesta valitettiin yhteensä 18 kertaa. Tämä vastaa 18,2 %:a kaikista tehdyistä ulosottovalituksista. Toistuvaistulon ulosmittausten valitukset koskivat palkan, eläkkeen, työttömyyspäivärahan ja elinkeinotulon ulosmittausta. Palkan ulosmittauksesta oli valitettu neljä kertaa, eläkkeen ulosmittauksesta yhdeksän kertaa, työttömyyspäivärahan ulosmittauksesta neljä kertaa ja elinkeinotulon ulosmittauksesta yhden kerran.

Veronpalautuksen ulosmittauksesta valitettiin yhteensä 10 kertaa. Veronpalautusten ulosmittausten osuus kaikista vireille tulleista ulosottovalituksista on 10,1 %.

Muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksista valitettiin 34 kertaa, mikä vastaa 34,3 %:a kaikkien ulosottovalitusten määrästä. Valitukset koskivat pankkitilin ulosmittausta, ajoneuvon ulosmittausta, kuolinpesän ulosmittausta sekä osuuskoron, osuuksien ja osakkeiden ulosmittausta. Pankkitilin ulosmittauksesta valitettiin kuusitoista kertaa, ajoneuvon ulosmittauksesta yhdeksän kertaa, kuolinpesän ulosmittauksesta neljä kertaa, osuuskoron ulosmittauksesta kaksi kertaa, osuuksien ulosmittauksesta kerran ja osakkeiden ulosmittauksesta kaksi kertaa.

Kiinteän omaisuuden ulosmittauksesta valitettiin yhteensä 17 kertaa. Tämä on 17,2 %:a kaikista vireillä olleista ulosottovalituksista. Kiinteää omaisuutta ovat kiinteistöt, jolloin valitukset koskivat enimmäkseen kiinteistön vapaata myyntiä, esimerkiksi käypää hintaa.

Muun kirjallisen päätöksen ulosmittauksista valitettiin 17 kertaa, jolloin muiden kirjallisten päätösten ulosmittausten osuus Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista on 17,2 %. Muun kirjallisen päätöksiin ulosottovalituksiin on jaoteltu valitukset, jotka koskivat häätöä, osamaksukauppaan perustuvaa tilitystä, oikeudenkäyntikulujen korvaamista, asianosaisluettelon muuttamista, perimistä maksukiellon saajalta, ulosmittauksen määrän rajoittamista sekä vapaakuukausien hylkäämispäätöstä. Häädöstä tehtiin valitus neljä kertaa. Sekä osamaksukaupan tilityksestä, asianosaisluettelon muuttamisesta että oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta valitettiin kustakin kerran. Perimisestä maksukiellon saajalta tehtiin valitus kaksi kertaa, ulosmittauksen määrän rajoittamisesta kuusi kertaa ja vapaakuukausien hylkäämispäätöksestä kaksi kertaa.

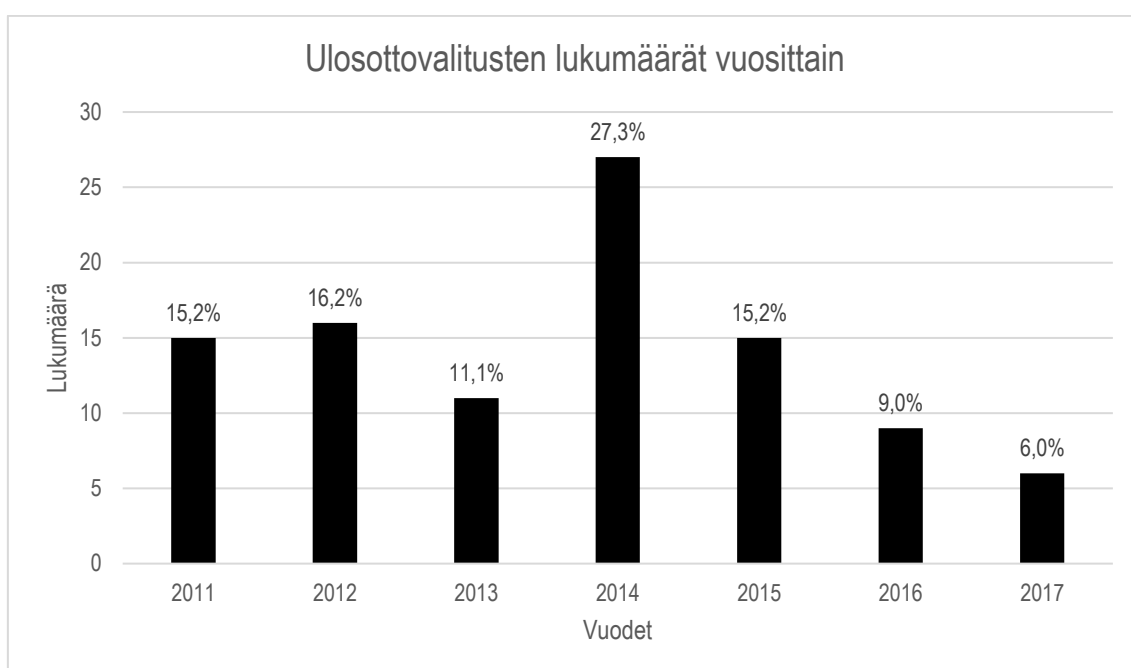
Ulosottovalitusten joukossa oli myös kolme valitusta, joissa oli tehty valitus useammasta kohteesta samassa valituksessa. Tämänkaltaisten valitusten osuus kaikista vireillä olleista valituksista on 3,0 %. Yhdessä valituksessa oli valitettu sekä asunto-osakkeen ulosmittauksesta että eläkkeen ulosmittauksesta. Toinen valitus koski takavarikkopäätöstä ja eläkkeen ulosmittauksen mitätöintiä. Kolmannessa valituksessa oli valitettu sekä irtaimen omaisuuden että pankkitilin ulosmittauksesta.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että eniten valituksia tehtiin vuosina 2011–2017 muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksista, toisena toistuvaistulon ulosmittauksista ja kolmantena sekä

kiinteän omaisuuden ulosmittauksista että muiden kirjallisten päätösten ulosmittauksista. Harvinaista oli valittaminen useammasta muutoksenhaun kohteesta samassa valituksessa.

5.3.2 Ulosottovalitusten määrä

Edellisen tutkimuskysymyksen toisena osana oli tutkia, kuinka paljon ulosottovalituksia tehtiin Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Alla olevassa kuviossa tarkastellaan ulosottovalitusten lukumäärää vuosittain sekä prosentuaalisia osuuksia kaikkien ulosottovalitusten määrästä. Ulosottovalituksia tehtiin yhteensä 99 kappaletta vuosina 2011–2017.



KUVIO 2. Ulosottovalitusten lukumäärät ja prosenttiosuudet Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017 (n=99)

Kuviosta 2 voidaan todeta, että vuonna 2011 vireillä olevien ulosottovalitusten lukumäärä oli 15 kappaletta, mikä on 15,2 %:a kaikkien seitsemän vuoden ulosottovalitusten määrästä. Vuonna 2012 ulosottovalituksia tehtiin 16 kappaletta, mikä on 16,2 %:a kaikkien ulosottovalitusten määrästä. Vuonna 2013 ulosottovalitusten määrä oli 11, mikä on 11,1 %:a kaikista ulosottovalituksista. Vuonna 2014 oli vireillä 27 ulosottovalitusta, mikä on 27,3 %:a kaikkien seitsemän vuoden ulosottovalitusten määrästä. Vuonna 2015 ulosottovalituksia tehtiin 15 kappaletta, mikä on 15,2 %:a kaikista ulosottovalituksista. Vuonna 2016 ulosottovalituksia oli vireillä yhdeksän, mikä on 9,0 %:a

kaikkien ulosottovalitusten määrästä. Vuonna 2017 vireillä oli ainoastaan kuusi ulosottovalitusta, mikä on 6,0 %:a kaikkien vireillä olleiden valitusten määrästä.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan päätellä, että ulosottovalitusten vuosittainen määrä ei ole kovin suuri. Keskimäärin ulosottovalituksia on ollut 10–15 kappaletta vuodessa. Kuviosta voidaan todeta, että vuonna 2014 ulosottovalitusten määrä on ollut lähes kaksinkertainen useimpiin vuosiin verrattuna ja että ulosottovalitusten määrä on viimeiset kaksi vuotta ollut selvässä laskussa.

5.3.3 Valituksen tehnyt osapuoli

Tutkimuksessani selvitin myös, kuka osapuoli ulosottovalituksia teki eniten Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Ulosottovalituksen voi tehdä henkilö, jonka oikeutta ulosottomiehen tekemä toimi tai päätös koskee. Henkilöitä, joiden oikeutta ulosottomiehen toimet ja päätökset koskevat, ovat useimmiten velkoja, velallinen ja sivullinen. Osapuolet voivat tehdä ulosottovalituksen myös yhdessä. Taulukossa 1 tarkastellaan valituksen osapuolten tekemien valitusten määrää ja prosenttiosuuksia.

TAULUKKO 1. Valitusten tekijöiden lukumäärät ja prosenttiosuudet Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017

Valituksen tekijä	Valitusten määrä	%
Velallinen	86	86,9
Velkoja	2	2,0
Sivullinen	8	8,1
Velallinen ja sivullinen	3	3,0
Yhteensä	99	100

Taulukosta 1 selviää lukumäärät ja prosenttiosuudet valitusten tekijöistä Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Tulokset ovat jaoteltu velallisen, velkojan, sivullisen sekä velallisen ja sivullisen yhdessä tekemiin valituksiin. Jaotteluun on otettu erikseen mukaan velallisen ja sivullisen yhdessä tekemät valitukset, jotta taulukoinnin tekeminen on mahdollista.

Suurimman osan valituksista on tehnyt velallinen. Velallinen on valittanut 86 valituksessa 99 valituksesta. Velallisen tekemien valitusten määrä vastaa 86,9 %:a kaikista valituksista. Velallisen tekemät ulosottovalitukset koskevat muun muassa toistuvaistulon ulosmittausta (esimerkiksi palkka ja eläke), kiinteistön myyntiä ja irtaimen omaisuuden ulosmittausta.

Velkoja on tehnyt ulosottovalituksen ainoastaan kaksi kertaa seitsemän vuoden jakson aikana, mikä vastaa 2,0 %:a kaikista valituksista. Molemmissa velkojen tekemissä ulosottovalituksissa oli kyse itseoikaisulla kumotun kuolinpesäosuuden ulosmittauksen jättämisestä voimaan.

Sivullinen on toiseksi eniten valituksia tehnyt osapuoli. Sivullinen on tehnyt valituksen kahdeksan kertaa vuosina 2011–2017, mikä on 8,1 %:a kaikista tehdyistä valituksista. Sivullinen on valittanut esimerkiksi irtaimen ulosmittauksesta, kiinteistön vapaasta myynnistä sekä asianosaisluettelon muuttamisesta.

Tarkastelemistani valituksista löytyi myös kolme valitusta, jossa valittajana oli sekä velallinen että sivullinen. Näiden osapuolten valitukset vastaavat 3,0 %:a kaikista vireillä olleista valituksista. Velallisen ja sivullisen yhdessä tekemät valitukset koskivat perimistä maksukiellon saajalta, pankkitilin ulosmittausta ja ajoneuvon ulosmittausta. Pankkitilin ulosmittauksessa oli kyse siitä, että ulosmittajien varojen väitettiin kuuluvan sivulliselle.

Tutkimustuloksista voidaan todeta, että lähes aina valituksen teki velallinen, sillä vain 13 valituksessa 99 valituksesta valituksen tekijä oli muu kuin velallinen. Toiseksi eniten valituksia teki sivullinen. Velallinen ja sivullinen yhdessä tai velkoja teki ainoastaan muutaman valituksen.

5.3.4 Useampaan kertaan valittaneiden osuus

Eräs tutkimuskysymyksistäni koski sitä, valittiko sama henkilö monta kertaa. Alla olevassa taulukossa 2 on esitetty tulokset kyseiseen asiaan. Valituksen tekijöiden nimiä ei ole käytetty, vaan heidät on nimetty tunnistamattomasti.

TAULUKKO 2. Moneen kertaan valittaneiden valitusten määrät Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017

Valittaja	Valituskertojen määrä
Valittaja 1	2
Valittaja 2	2
Valittaja 3	2
Valittaja 4	2
Valittaja 5	3
Valittaja 6	2
Valittaja 7	2
Valittaja 8	2
Yhteensä	17

Taulukosta 2 selviää, että Raahen seudun ulosottovirastossa useamman kerran valittaneita henkilöitä on yhteensä kahdeksan vuosina 2011–2017, joista kaikki ovat velallisia. Taulukosta voidaan päätellä, että kestovalittajia Raahen seudun ulosottoviraston alueen valittajista ei ilmennyt, sillä suurin osa useamman kerran valittaneista on valittanut kaksi kertaa ja vain yksi henkilö kolme kertaa.

5.3.5 Ulosottovalitusten käsittely käräjäoikeudessa

Yksi tutkimuskysymyksistäni koski ulosottovalitusten käsittelyä käräjäoikeudessa. Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset käsitellään Oulun käräjäoikeudessa. Ulosottovalitukset käsitellään joko kirjallisesti käräjäoikeuden kansliassa tai suullisessa istunnossa.

86 tapauksessa 99 tapauksesta käsittely tapahtui Oulun käräjäoikeuden kansliassa, jolloin ainoastaan 13 valitusta käsiteltiin suullisessa istunnossa. 86 kansliassa tapahtunutta käsittelyä vastaa 86,9 %:a kaikista vireille tulleista valituksista. Suullisessa istunnossa käsitellyt 13 valitusta vastaavat 13,1 %:a kaikista vireille tulleista valituksista.

Kirjallisessa käsittelyssä käräjäoikeuden kansliassa päätökset annetaan käytännössä erilaisten kirjallisten aineistojen perusteella, jolloin erityistä todistelua ei esitetä. Kuuleminen rajoittuu kirjallisten lausumien antamiseen. Yleisimmin ulosottomies on antanut kirjallisen lausuntonsa valitusta koskevasta asiasta, johon asianosaisilta on pyydetty kirjallisia lausumia. Asian ratkaisussa on voitu käyttää apuna kirjallisia todisteita. Myös suullisten istuntojen käsittelyjen yhteydessä kirjallisia lausumia on pyydetty. Alla olevasta taulukosta selviää, keneltä on pyydetty kirjallisia lausumia valitusasian käsittelyä varten kaikissa vuosien 2011–2017 valitusasioissa.

TAULUKKO 3. Valitusasioissa pyydetyt kirjalliset lausumat Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017

Kirjallinen lausuma	Kirjallisten lausumien määrä
Velallinen	46
Ulosottomies	95
Velkoja	8
Sivullinen	7

Kirjallisia lausumia voidaan pyytää monelta eri osapuolelta valitusasioiden käsittelyn yhteydessä. Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleissa valituksissa kirjallisia lausumia antoivat velallinen, velkoja ja sivullinen. Velallinen antoi kirjallisen lausuman 46 ulosottovalituksessa, velkoja kahdeksassa ulosottovalituksessa ja sivullinen seitsemässä ulosottovalituksessa.

Näiden lisäksi ulosottomiehen tulee antaa jokaisesta ulosottovalituksesta kirjallinen lausunto. Ulosottomiehen kirjalliset lausunnot ovat mukana taulukoinnissa, jonka vuoksi ulosottomieheltä pyydettyjen kirjallisten lausumien osuus on erityisen suuri. Ulosottomies antoi kirjallisen lausuntonsa 95 ulosottoasiassa, joiden lisäksi joissakin valitusasioissa ulosottomies on voinut antaa lisälausuman asianosaisen kirjalliseen lausumaan. Ulosottomies ei ole antanut kirjallista lausuntoaan esimerkiksi valitusasioissa, joissa on suoritettu itseoikaisu. Joidenkin valitusten käsittelyn yhteydessä on voitu pyytää lausumia muiltakin tahoilta, kuten valtakunnanvoudinvirastolta oikeudenkäyntikulujen vaa-

timusten yhteydessä. Valitusasioissa on annettu kirjallisia lausumia monilta eri osapuolilta samoissa valitusasioissa, jonka vuoksi kirjallisten lausumien yhteenlaskettu määrä ylittää tutkittavien ulosottovalitusten määrä (99 valitusta).

Valitusasia käsitellään suullisessa istunnossa lähtökohtaisesti, kun asia on riittävä tai asiassa on tarpeen kuulla asianosaisia. Asianosainen voi myös pyytää asian käsittelemistä suullisessa istunnossa. Joissakin tapauksissa asianosainen antaa suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn jo valituskirjelmässä tai kirjallisessa lausumassaan.

TAULUKKO 4. Ulosottovalitusasian käsittely suullisessa istunnossa Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017

Todistelu ja kuuleminen käräjäoikeudessa	Määrä
Kirjallinen todistelu	12
Asianosaisten kuuleminen	13
Ulosoton virkamiehen kuuleminen	10
Todistajien kuuleminen	8
Yhteensä istuntoja ollut	13

Suullisia istuntoja Oulun käräjäoikeudessa pidettiin ainoastaan 13 vuosien 2011–2017 aikana käsiteltäessä Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita valitusasioita. Taulukosta 4 voidaan nähdä, että kirjallista todistelua esitettiin lähes kaikissa suullisissa istunnoissa eli 12 istunnossa. Kirjallisena todisteluna on voitu esittää esimerkiksi tilioitteita, laskuja tai jonkin viranomaisen tekemiä päätöksiä.

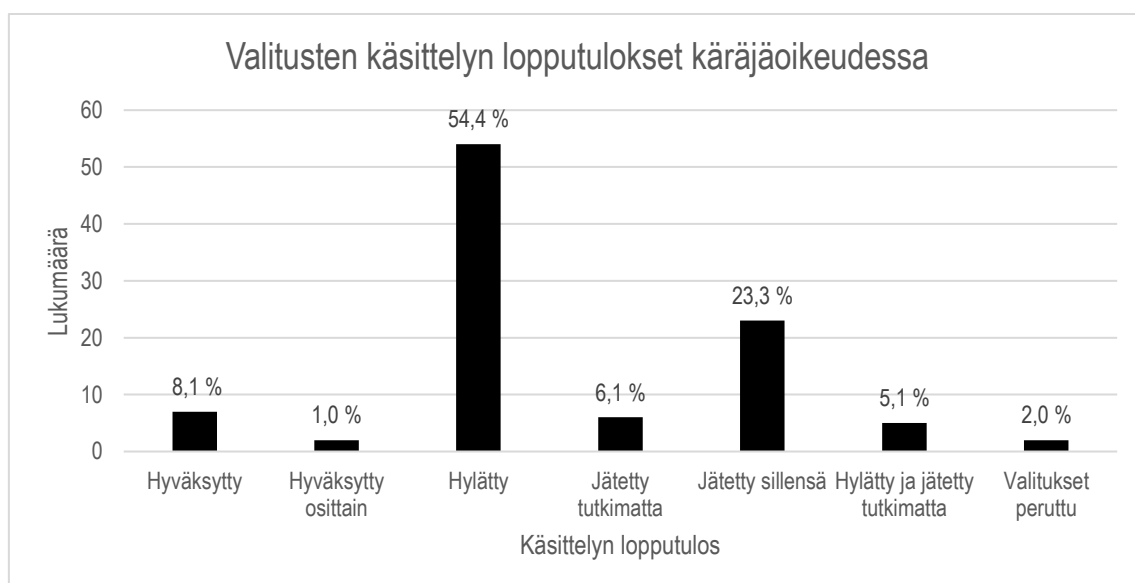
Asianosaisia kuultiin kaikissa suullisissa istunnoissa. Tällöin on kuultu velallista, velkojaa, sivullista tai useampia heistä samassa istunnossa. Ulosoton virkamiestä on kuultu kymmenessä istunnossa. Ulosoton virkamiehellä tarkoitetaan joko kihlakunnanvoutia tai kihlakunnanulosottomiestä. Istunnossa on voitu kuulla jompaakumpaa heistä tai molempia. Todistajia on kuultu kahdeksassa istunnossa.

Eniten suullisissa istunnoissa on käsitelty kiinteistön myyntiä koskevia valitusasioita. Kiinteistön ulosmittausta ja myyntiä koskevia valitusasioita käsiteltiin seitsemässä suullisessa istunnossa Oulun kärjäoikeudessa. Irtaimen omaisuuden ulosmittausta koski kaksi valitusasiaa ja pankkitilin ulosmittausta kolme valitusasiaa. Yksi valitusasia liittyi osamaksukauppaan liittyvään tilitykseen.

Tutkimustuloksista voidaan todeta, että yleisin käsittelyn muoto Raahen seudun ulosottoviraston valitusasioissa vuosina 2011–2017 on ollut kirjallinen käsittely Oulun kärjäoikeuden kansliassa. Kirjallisten käsittelyjen yhteydessä pyydettiin kirjallisia lausumia asianosaisilta sekä ulosottomieheltä. Tutkimustuloksista voidaan päätellä lisäksi, että Raahessa vireillä olleiden ulosottovalitusten suullisissa istunnoissa kuultiin aina asianosaisia. Lähes jokaisessa istunnossa esitettiin myös kirjallista todistelua. Myös ulosoton virkamiehiä kuultiin suurimmassa osassa istunnoista. Todistajien kuuleminen oli vähäisempää, mutta yleistä sekkin.

5.3.6 Ulosottovalitusten lopputulokset

Yksi tutkimuskysymyksistäni koski osaksi sitä, millainen oli ulosottovalituksen käsittelyn lopputulos Oulun kärjäoikeudessa. Ulosottovalitus voidaan kärjäoikeuden päätöksellä hyväksyä, hylätä, jättää tutkimatta tai jättää sille. Lisäksi ulosottovalitus voidaan hyväksyä osittain tai kärjäoikeus voi antaa kaksi ratkaisua, esimerkiksi antaa hylkäyspäätöksen sekä tutkimatta jättämispäätöksen. Alla olevasta kuviosta nähdään, kuinka Oulun kärjäoikeus on ratkaissut Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleet ulosottovalitukset vuosina 2011–2017.



KUVIO 3. Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleiden ulosottovalitusten käsittelyn lopputulokset lukumäärittäin ja prosenttiosuuksina vuosina 2011–2017 (n=99)

Kuviosta 3 nähdään, että Oulun käräjäoikeus antoi hylkäävän päätöksen yli puoleen ulosottovalituksista vuosina 2011–2017. Eli 54,4 %:a vireillä olleista ulosottovalituksista hylättiin. Toiseksi eniten käräjäoikeus antoi asian sillensä jättämispäätöksiä. 23,3 %:a valituksista jätettiin sillensä. Valitus jätettiin sillensä esimerkiksi, koska valituksen tekijä perui valituksen ennen kuin käräjäoikeus ehti antaa asiassa ratkaisun tai valituksen tekijä ei antanut pyydettyä kirjallista lausumaa ulosottomiehen lausunnon johdosta määräajan kuluessa. Valitus voitiin jättää sillensä myös itseoikaisun yhteydessä.

6,1 %:a vireillä olleista valituksista jätettiin tutkimatta Oulun käräjäoikeudessa. Valitus voitiin jättää tutkimatta, jos valitusta ei tehty määräajassa tai valitus koski täytäntöönpanoperustetta. Käräjäoikeus voi antaa kaksi ratkaisua samassa valitusasiassa. Oulun käräjäoikeus antoi 5,1 %:ssa valituksista sekä hylkäämispäätöksen että tutkimatta jättämispäätöksen samassa valitusasiassa. Esimerkiksi käräjäoikeus hylkäsi eräässä valituksessa valituksen tekijän oikeudenkäyntikulujen korvaamisvaatimuksen ja jätti asian muilta osin tutkimatta.

Vain harva valituksista hyväksytään. 9,1 %:a valituksista hyväksyttiin kokonaan tai osittain Oulun käräjäoikeudessa vuosina 2011–2017. Kahdeksan valitusta hyväksyttiin kokonaan. Valitus voitiin hyväksyä esimerkiksi pankkitilin ulosmittauksissa, joissa varat kuuluivatkin sivulliselle. Hyväksymispäätöksiä tehtiin myös esimerkiksi ulosmittauksen määrän rajoittamista koskevissa valituksissa. Lisäksi joissakin kiinteistön myyntiä koskevissa valituksissa annettiin hyväksymispäätös. Yksi valitus hyväksyttiin osittain. Kyseinen valitus liittyi osamaksukaupan tilitykseen. Kaksi valitusta peruutettiin, jolloin niistä ei annettu käräjäoikeuden päätöstä ollenkaan.

Tuloksista voidaan päätellä, että yleisimmin Oulun käräjäoikeus antoi hylkäämispäätöksen Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista. Vain harvat valitukset hyväksyttiin.

5.3.7 Muutoksenhaku hovioikeuteen

Oulun kärjäoikeuden päätöksiin voidaan hakea muutosta Rovaniemen hovioikeudelta. Ulosottovalituksia on ollut vireillä 99 vuosina 2011–2017, joista 78 valitukseen ei haettu muutosta Rovaniemen hovioikeudelta, vaan Oulun kärjäoikeuden päätös jäi lainvoimaiseksi. Valitusten tekijät tyytyivät siten kärjäoikeuden tekemiin päätöksiin 78,8 %:ssa valituksessa. Muutosta hovioikeudelta haettiin ainoastaan 19 valituksessa, mikä vastaa 19,2 %:a kaikista vireillä olleista valituksista. Lisäksi kaksi valitusta peruutettiin ennen kärjäoikeuden päätöstä asiassa, joten niistä ei ole voitu valittaa hovioikeuteen. Syitä muutoksenhauille kärjäoikeudesta hovioikeuteen olivat esimerkiksi, se, että ulosottoasia haluttiin ratkaistavan uudelleen, kärjäoikeuden päätös haluttiin kumottavan tai ulosmittaukset peruutettavan.

Suurimmassa osassa valituksista Rovaniemen hovioikeus ei muuttanut kärjäoikeuden päätöstä. Muutosta hovioikeudelta haettiin vain 19 valituksessa, joista 13 valituksessa hovioikeus katsoi, ettei kärjäoikeuden ratkaisun muuttaminen ole aiheellista ja kärjäoikeuden antama päätös säilyi. Valitukset, joissa kärjäoikeuden päätös ei muuttunut, koskivat esimerkiksi toistuvaistulon ulosmittausta, irtaimen ulosmittausta, kiinteistön ulosmittausta ja ulosmittauksen määrän rajoittamista. Hovioikeus muutti kärjäoikeuden päätöstä ainoastaan kolmessa valituksessa. Näistä kolmesta päätöksestä kahdessa oli kyse siitä, että kärjäoikeus oli jättänyt valitukset tutkimatta, jotka olisi tullut hylätä. Kolmas päätös koski ulosottomiehen peruuttamia kuolinpesäosuuden ulosmittauksia itseoikaisulla, joiden kohdalla hovioikeus katsoi, että ulosmittaukset olisi tullut jättää voimaan. Kolmen valituksen käsittely on kesken, jolloin niistä ei lainvoimaisia päätöksiä ole.

5.3.8 Ulosottovalitusprosessin kesto

Ulosottovalitusten käsittelyyn käytettävästä ajasta ei ole tarkkoja säännöksiä, vaan pääperiaate on, että ulosottovalitus tulee käsitellä kiireellisenä kärjäoikeudessa. Alla olevasta taulukosta ilmenee, kuinka paljon aikaa on kulunut Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleiden ulosottovalitusten käsittelyyn vuosina 2011–2017. Käsittelyajat sisältävät käsittelyn Oulun kärjäoikeudessa ja Rovaniemen hovioikeudessa, jos muutosta on haettu kärjäoikeuden päätökseen.

TAULUKKO 5. Ulosottoprosessin käsittelyyn kulunut aika Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleissa ulosottovalituksissa vuosina 2011–2017

Valitusprosessin kesto	Valitusten määrä	%
Alle 1kk - 3kk	64	64,7
Yli 3kk - 6kk	23	23,2
Yli 6kk - 9kk	6	6,1
Yli 9kk - 1v	2	2,0
Yli 1v	1	1,0
Keskeneräiset valitukset	3	3,0
Summa	99	100

Taulukon 5 perusteella voidaan todeta, että suurin osa Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista, 64 valitusta, ratkaistiin alle 1kk–3kk:n kuluessa valituksen vireilletulosta vuosien 2011–2017 aikana. Tämä vastaa 64,7 %:a kaikista vireillä olleista ulosottovalituksista. 23 valituksen käsittely kesti yli 3kk–6kk valituksen vireilletulosta, joka on 23,2 %:a kaikista valituksista. Kuuden valituksen käsittelyn kesto oli yli 6kk–9kk ja prosenttiosuus 6,1 %:a vireillä olleista valituksista. Kahden valituksen käsittely kesti yli 9kk–1v, joka vastaa 2 %:a kaikista valituksista. Ainoastaan yhden valituksen käsittely vei yli vuoden, mikä on 1 %:a kaikista vireillä olleista valituksista. Keskeneräisiä valitusasioita oli tutkittavien seitsemän vuoden joukossa yksi vuodelta 2016 ja kaksi vuodelta 2017.

Taulukosta 5 voidaan päätellä, että suurin osa ulosottovalituksista vuosina 2011–2017 ratkaistiin puolen vuoden sisällä niiden vireilletulosta ja että lähes kaikki valitukset saatiin ratkaistua vuoden kuluessa niiden vireilletulosta.

5.3.9 Muutoksenhaun kohteiden ja valituksen tekijöiden välinen yhteys

Taulukossa 6 on tarkasteltu muutoksenhaun kohteen ja valituksen tekijän riippuvuutta toisistaan Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Taulukosta voidaan todeta, kuinka muutoksenhaun kohteet jakautuivat eri valituksen tekijöiden kesken eli kuka osapuoli valitti mistäkin ulosottoasiasta.

TAULUKKO 6. Muutoksenhaun kohteiden ja valituksen tekijöiden yhteys Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleissa ulosottovalituksissa vuosina 2011–2017

Muutoksenhaun kohde	Valituksen tekijä				Summa
	Velallinen	Velkoja	Sivullinen	Velallinen ja sivullinen	
Toistuvaistulon ulosmittaus	18				18
Veronpalautuksen ulosmittaus	10				10
Muun irtaimen omaisuuden ulosmittaus	27	2	3	2	34
Kiinteän omaisuuden ulosmittaus	14		3		17
Muun kirjallisen päätöksen ulosmittaus	14		2	1	17
Useampi muutoksenhaun kohde samassa valituksessa	3				3
Summa	86	2	8	3	99

Taulukosta 6 voidaan päätellä ensinnäkin, että velallinen teki suurimman osan kaikista Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista eli 86 valitusta 99 valituksesta. Taulukosta nähdään myös, että velallinen ainoana osapuolena teki valituksia toistuvaistulon ulosmittauksesta (18 valitusta), veronpalautuksen ulosmittauksesta (10 valitusta) ja useammasta muutoksenhaun kohteesta samassa valituksessa olevasta ulosottoasiasta (kolme valitusta). Velkoja, sivullinen tai velallinen ja sivullinen yhdessä eivät tehneet yhtäkään valitusta toistuvaistulon ulosmittaukseen tai veronpalautuksen ulosmittaukseen liittyvästä ulosottoasiasta.

Velallinen teki eniten valituksia muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta koskevista ulosottoasioista, yhteensä 27 valitusta. Muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta valitti myös velkoja kahdessa valituksessa, sivullinen kolmessa valituksessa sekä velallinen ja sivullinen yhdessä kahdessa valituksessa. Velallinen teki valituksen sekä kiinteän omaisuuden ulosmittauksesta että muun kirjallisen päätöksen ulosmittauksesta 14 kertaa. Myös sivullinen teki valituksia edellä mainituista muutoksenhaun kohteista.

Yhteenvedon voidaan todeta, että velallinen on ainoa osapuoli, joka teki valituksia toistuvaistulon ulosmittauksesta, veronpalautuksen ulosmittauksesta ja valituksista, jotka koskivat useampaa ulosottoasiaa samassa valituksessa. Taulukosta voidaan päätellä lisäksi, että velkoja ei tehnyt valitusta muusta aiheesta kuin muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta. Sivullinen teki valituksia muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta, kiinteän omaisuuden ulosmittauksesta ja muun kirjallisen päätöksen ulosmittauksesta.

5.3.10 Muutoksenhaun kohteiden ja ulosottovalitusten lopputulosten välinen yhteys

Taulukosta 7 selviää muutoksenhaun kohteen ja valitusten lopputulosten riippuvuus toisistaan Raahen seudun ulosottovirastossa vuosina 2011–2017. Taulukosta nähdään, millainen lopputulos eri muutoksenhaun kohteita koskevilla valituksilla on ollut.

TAULUKKO 7. Muutoksenhaun kohteen ja valitusten lopputulosten yhteys Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleissa ulosottovalituksissa vuosina 2011–2017

Muutoksenhaun kohde	Ulosottovalitusten lopputulokset						Valitus peruttu	Summa
	Hyväksytty osittain	Hylätty osittain	Jätetty tutkimatta	Jätetty sillensä	Hylätty ja jätetty tutkimatta			
Toistuvaistulon ulosmittaus			10	2	6		18	
Veronpalautuksen ulosmittaus			7		2	1	10	
Muun irtaimen omaisuuden ulosmittaus	4		21	1	7	1	34	
Kiinteän omaisuuden ulosmittaus	2		8		4	3	17	
Muun kirjallisen päätöksen ulosmittaus	2	1	7	3	3	1	17	
Useampi muutoksenhaun kohde samassa valituksessa			1		1	1	3	
Summa	8	1	54	6	23	5	99	

Taulukosta 7 voidaan todeta, että ulosottovalituksia hyväksyttiin ainoastaan kahdeksan kokonaan ja yksi osittain tutkittuina vuosina. Kokonaan hyväksytyt valitukset koskivat muun irtaimen omaisuuden ulosmittausta, kiinteän omaisuuden ulosmittausta ja muun kirjallisen päätöksen ulosmittausta. Molemmat muun kirjallisen päätöksen ulosmittausta koskevat hyväksytyt valitukset koskivat ulosmittauksen määrän rajoittamista. Muun irtaimen omaisuuden ulosmittausten hyväksytyt valitukset liittyivät pankkitilin ulosmittaukseen, ajoneuvon ulosmittaukseen ja kuolinpesäosuuden ulosmittauksen jättämiseen voimaan. Osittain hyväksytty valitus liittyi osamaksukaupan tilitykseen.

Taulukosta voidaan päätellä, että yhtään toistuvaistulon ulosmittausta tai veronpalautuksen ulosmittausta koskevaa valitusta ei hyväksytty. Toistuvaistulon ulosmittausta koskevia valituksia tehtiin 18 ja veronpalautusta koskevia valituksia kymmenen ja kaikista näistä annettiin hylkäävä päätös.

Taulukosta 7 nähdään myös, että valituksia hylättiin 54 eli yli puolet kaikista vireillä olleista valituksista. Hylkääviä päätöksiä tehtiin kaikista muutoksenhaun kohteista. Eniten hylkäämispäätöksiä tehtiin muun irtaimen omaisuuden ulosmittaukseen ja toistuvaistulon ulosmittaukseen liittyen. Myös sillensä jättämispäätöksiä tehtiin kaikista muutoksenhaun kohteista. Tutkimatta jättämispäätöksiä tehtiin lähes kaikista muutoksenhaun kohteista.

Ristiintaulukoinnista voidaan todeta yhteenvetona, että ulosottovalitukset päättyivät suurimmassa osassa valituksista hylkäävään päätökseen. Kaikki toistuvaistuloa ja veronpalautusta koskevat valitukset hylättiin. Harvat hyväksytyt päätökset liittyivät muun irtaimen omaisuuden ulosmittaukseen, kiinteän omaisuuden ulosmittaukseen ja muun kirjallisen päätöksen ulosmittaukseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni kuvaa ulosoton muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuudessaan. Ulosoton muutoksenhakukeinoja ovat ulosottovalitus, itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja täytäntöönpanon keskeyttäminen. Ulosottovalitusta on painotettu opinnäytetyössä laajemmin kuin muita ulosoton muutoksenhakukeinoja, jolloin tutkimusosuudessa on tutkittu ainoastaan ulosottovalituksia.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä ovat seuraavat:

1. Millainen on ulosoton muutoksenhakujärjestelmä?
2. Mitä aiheita ulosottomiehen päätöksistä tehdyt ulosottovalitukset koskivat ja kuinka paljon ulosottovalituksia tehtiin?
3. Kuka osapuoli ulosottovalituksia teki?
4. Valittiko sama henkilö monta kertaa?
5. Miten ulosottovalituksia käsiteltiin ja mikä oli käsittelyn lopputulos käräjäoikeudessa?
6. Valitettiinko käräjäoikeuden päätöksistä hovioikeuteen ja mikä oli käsittelyn lopputulos hovioikeudessa?
7. Mikä oli ulosottovalitusprosessin kesto?

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelminä on käytetty lainopillista näkökulmaa sekä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen on vastattu lainopillisesta näkökulmasta. Loppuihin tutkimuskysymyksiin on saatu vastaukset suorittamani tutkimuksen pohjalta. Tutkimus on suoritettu tutkimalla Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita ulosottovalituksia vuosilta 2011–2017. Tutkimus on toteutettu laatimalla tutkimuslomake, jota käyttämällä on tutkittu kaikista ulosottovalituksista samat asiat. Tutkimuksessa on ollut mukana 99 ulosottovalitusta.

Ensimmäisenä esitän vastauksen tutkimuskysymykseen ”Millainen on ulosoton muutoksenhakujärjestelmä?”. Ulosoton muutoksenhakujärjestelmä koostuu ulosottovalituksesta, itseoikaisusta, täytäntöönpanoriidasta sekä täytäntöönpanon keskeyttämisestä. Ulosottovalitus on perinteisin keino pyrkiä muuttamaan ulosottomiehen tekemää päästöstä tai täytäntöönpanotoimea. Muutoksenhaku tapahtuu toimittamalla valituskirjelmä ulosottovirastoon käräjäoikeudelle osoitettuna. Ulosottomiehen suorittama itseoikaisu ei vie asiaa tuomioistuimeen, jolloin ulosottoasia saadaan

korjattua vähemmällä vaivalla. Itseoikaisulla ulosottomiehen tulee oikaista tekemänsä asiavirhe tai kirjoitus- ja laskuvirhe. Täytäntöönpanoriidan nostaminen mahdollistaa sen, että ulosottoasia voidaan käsitellä riita-asiana tuomioistuimessa, jos ulosottoasia on niin epäselvä, että sen selvittäminen ulosottomenettelyssä ei onnistu. Täytäntöönpanon keskeyttämisellä voidaan keskeyttää ulosottoasian täytäntöönpanon eteneminen. Täytäntöönpanon keskeyttäminen voi tapahtua ulosottomiehen toimesta itseoikaisun yhteydessä tai joko tuomioistuimen aloitteesta tai asianosaisen pyynnöstä.

Seuraavaksi vastaan toiseen tutkimuskysymykseeni, "Mitä aiheita ulosottomiehen päätöksistä tehdyt ulosottovalitukset koskivat ja kuinka paljon ulosottovalituksia tehtiin?". Jaottelin muutoksenhaun kohteet toistuvaistulon ulosmittaukseen, veronpalautuksen ulosmittaukseen, muun irtaimen omaisuuden ulosmittaukseen, kiinteän omaisuuden ulosmittaukseen, muun kirjallisen päätöksen ulosmittaukseen sekä useampaan muutoksenhaun kohteeseen samassa ulosottovalituksessa. Eniten ulosottovalituksia tehtiin muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta (34,3 %). Toiseksi eniten valitettiin toistuvaistulon ulosmittauksesta (18,2 %). Kolmanneksi eniten valitettiin kiinteän omaisuuden ulosmittauksesta (17,2 %) ja muun kirjallisen päätöksen ulosmittauksesta (17,2 %). Ulosottovalituksia tehtiin yhteensä 99 vuosien 2011–2017 aikana. Keskimäärin valituksia tehtiin vuosittain 10–15 kappaletta. Vuonna 2014 valituksia oli vireillä erityisen paljon, jolloin valitusten määrä oli lähes kaksinkertainen useimpiin tutkittaviin vuosiin verrattuna. Vuosina 2016 ja 2017 ulosottovalitusten määrä on ollut selkeästi aiempia vuosia vähäisempi. Ulosottovalitusten määrän väheneminen voi johtua esimerkiksi siitä, että vuoden 2016 alusta tuomioistuinten maksut ovat nousseet moninkertaisiksi.

Vastaten tutkimuskysymykseen, "Kuka osapuoli ulosottovalituksia teki?", ulosottovalituksissa valituksen voi tehdä velallinen, velkoja tai sivullinen. Suurimman osan eli 86,9 %:a valituksista teki velallinen. Sivullinen valitti 8,1 %:ssa valituksista ja velkoja 2%:ssa valituksista. Tästä nähdään, että jokin muu osapuoli kuin velallinen valitti ainoastaan 13 kertaa 99 valituksesta. Mielestäni velallisen suuri prosenttiosuus oli arvattavissa, sillä ulosottomiesten tekemät päätökset koskevat yleensä velallista.

Seuraavaksi otan käsittelyyn tutkimuskysymyksen, "Valittiko sama henkilö monta kertaa?". Useamman kerran valittaneita henkilöitä löytyi kahdeksan, joista kaikki olivat velallisia. Valituksia tehtiin uudelleen kahdesta kolmeen kertaan. Tästä voidaan päätellä, että useamman kerran valittaminen ei ole kovin yleistä.

Viides tutkimuskysymykseni, ”Miten ulosottovalituksia käsiteltiin ja mikä oli käsittelyn lopputulos käräjäoikeudessa?”, muodostuu kahdesta erillisestä tutkimuskysymyksestä. Ensin vastaan ulosottovalituksen käsittelyä koskevaan kysymykseen. Tutkimukseni perusteella valitusasiat ratkaistiin useimmiten käräjäoikeuden kansliassa kirjallisessa menettelyssä (86,9 %). Suullisten istuntojen määrän vähyys oli yllättävä, sillä suullisessa istunnossa käsiteltiin ainoastaan 13,1 %:a vireille tulleista valituksista. Sekä kirjallisessa että suullisessa istunnossa asianosaisia kuultiin yleisimmin pyytämällä kirjallinen lausuma perustuen ulosottomiehen lausuntoon. Ulosottomies antoi kirjallisen lausuntonsa lähes kaikissa tapauksissa eli 95 ulosottovalituksessa. Suullisessa istunnossa käsiteltiin ainoastaan 13 valitusta. Istunnoissa esitettiin kirjallista todistelua, asianosaisten kuulemista sekä ulosottomiehen kuulemista viran puolesta.

Seuraavaksi vastaan tutkimuskysymyksen toiseen osaan, ”Mikä oli käsittelyn lopputulos käräjäoikeudessa?”. Valitukset hyväksyttiin kokonaan tai osittain ainoastaan 9,1 %:ssa valituksista. Tämä oli yllättävää, että valitukset menevät läpi niin harvoissa tapauksissa. Käräjäoikeus antoi hylkäävän päätöksen 54,4 %:ssa valituksista eli yli puolet valituksista hylätään. Yleistä oli myös valitusten jättäminen sillensä (23,3 %). Harvinaisempaa oli valitusten tutkimatta jättäminen (6,1 %).

Toiseksi viimeinen tutkimuskysymykseni on ”Valitettiinko käräjäoikeuden päätöksistä hovioikeuteen ja mikä oli käsittelyn lopputulos hovioikeudessa?”. Yleistä oli, että käräjäoikeuden päätöksiin tyydyttiin, eikä valitusta hovioikeuteen tehty (78,8 %). Muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun haettiin ainoastaan 19,2 %:ssa valituksista. Hovioikeus muutti käräjäoikeuden ratkaisua ainoastaan kolmessa valituksessa.

Lopuksi vastaan viimeiseen tutkimuskysymykseeni, ”Mikä oli ulosottovalitusprosessin kesto?”. Ulosottovalituksia tarkastelemalla sain selville, että suurin osa valituksista saatiin ratkaistua puolen vuoden sisällä niiden vireilletulosta ja kaikki yhtä valitusta lukuunottamatta vuoden sisällä niiden vireilletulosta. Tästä voidaan päätellä, että ulosottovalitusten käsittelyajat ovat suhteellisen nopeat.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kuvata muutoksenhakua ulosottomiehen päätöksiin käsitellen kaikkia ulosoton muutoksenhakekeinoja sekä tutkia Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita ulosottovalituksia. Ulosoton muutoksenhakekeinoja ovat ulosottovalitus, itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja täytäntöönpanon keskeyttäminen. Ulosottovalituksen käsittelyä painotin enemmän kuin muiden ulosoton muutoksenhakekeinojen käsittelyä, sillä suorittamani tutkimus perustui ainoastaan ulosottovalitusten tarkasteluun. Tutkimusosuuteni sisältää tutkimuksen Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleista ulosottovalituksista vuosilta 2011–2017. Ulosottovalituksia on tutkittu yhteensä 99 kappaletta.

Tutkimusmenetelmänä on käytetty sekä lainopillista näkökulmaa että määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Ensimmäistä tutkimuskysymystäni, ”Millainen on ulosoton muutoksenhakejärjestelmä?”, käsitelin lainopillisesti, jolloin lähtökohtana olivat lainsäädäntö, hallituksen esitykset, oikeustapaukset ja oikeuskirjallisuus. Loppuihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen perustui suorittamaani määrälliseen tutkimukseen, jonka suoritin itse suunnittelemani tutkimuslomakkeella. Tutkimuksessa tarkasteltiin koko perusjoukkoa eli kaikkia vuosina 2011–2017 Raahen seudun ulosottovirastossa vireillä olleita ulosottovalituksia, mikä tuo opinnäytetyöhön luotettavuutta. Tutkimustulokset esittelin erilaisin taulukoinnein ja kuvioin sekä sanallisesti.

Lainopillisesti suoritetun tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että ulosoton muutoksenhakekeino koostuvat ulosottovalituksesta, itseoikaisusta, täytäntöönpanoriidasta ja täytäntöönpanon keskeyttämisestä. Määrällisen tutkimukseni päätöksinä voidaan todeta, että eniten ulosottovalituksia tehtiin muun irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta ja suurimman osan valituksista teki velallinen. Ulosottovalituksia tehtiin vuosittain keskimäärin 10–15 kappaletta. Valitukset tekijä valitti vain harvoin uudelleen. Ulosottovalitukset käsiteltiin lähes aina kirjallisesti kansliassa ja vain harvoin suullisessa istunnossa. Käräjäoikeus ratkaisi ulosottovalitukset lähes aina kielteisellä päätöksellä. Muutoksenhaku eteni hovioikeuteen vain harvoin. Ulosottovalitusprosessista voidaan todeta, että valituksista ratkaistiin suurin osa puolen vuoden sisällä niiden vireilletulosta.

Opinnäytetyössäni käytin paljon aikaa tutkimuskysymysten asettamiseen ja niiden täsmälliseen muotoilemiseen. Lisäksi tutkittavien vuosien määrän päättäminen oli harkinnan alla pitkään.

Mielestäni 99 tutkittua ulosottovalitusta on riittävä määrä sille, että tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavina ja yleistettävänä. Tutkimuskysymysten ja tutkimuslomakkeen laadintaan sain neuvoja ja ohjeita toimeksiantajalta ja opinnäytetyön ohjaajalta. Olen tyytyväinen lopullisten tutkimuskysymysteni ja tutkimuslomakkeeni kysymysten muotoiluun. Tutkimukseni avulla olen saanut järkeviä vastauksia tutkimuskysymyksiini, mikä osoittaa tutkimuksen onnistuneisuuden ja pätevyyden. Mielestäni tein oikean valinnan tutkimusmenetelmiä valinnassa. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä sopi parhaiten tämän kaltaisen tutkimuksen suorittamiseen. Lisäksi lainopillinen näkökulma oli juuri oikeanlainen menetelmä tarkastella ulosoton eri muutoksenhakukeinoja. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tutkimus on toteutettu huolellisesti. Tutkimuslomakkeiden täyttämisen yhteydessä tarkkuus on ollut keskiössä, jotta tutkittavat asiat saadaan ylös virheettömästi. Myös tutkimustulosten käsittely ja taulukointi on suoritettu huolellisesti.

Mielestäni opinnäytetyöni on kokonaisuudessaan onnistunut. Yksi onnistumisen kannalta tärkeä asia on ollut aiheen rajaaminen alussa tarkasti. Opinnäytetyöni teoriaosuuden rajaamisesta muutoksenhakukeinojen käsittelyyn kokonaisuudessaan ja tutkimusosuuden rajaamisesta ulosottovalitusten tarkasteluun sovimme toimeksiantajan kanssa jo prosessin alussa. Teoriaosuuden kirjoittaminen sujui työssä vaivattomimmin. Lähteitä aiheeseen liittyen oli todella paljon, jolloin tietoa muutoksenhakukeinoista olisi saanut vielä tätäkin enemmän, mutta tärkeää oli osata valikoida työlle sopivimmat lähteet. Koenkin kehittyneeni paljon tiedonhankinnassa ja oikeanlaisten lähteiden valinnassa. Haastavinta opinnäytetyön tekemisessä oli tutkimuksen toteuttaminen, sillä minulla ei ollut ennestään kokemusta määrällisen tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkimustulosten esittäminen taulukoin ja kuvioin oli haastavaa, mutta jälkepäin katsottuna määrällisen tutkimuksen toteuttaminen oli palkitsevaa ja tulevaisuudelle hyödyllistä. Opinnäytetyön aikataulua suunnittelin jo prosessin alussa, jolloin siinä pysyminen sujui suhteellisen helposti, kun olin asettanut itselleni selkeät tavoitteet tätä koskien. Koen ammatillisen kehittymisen yhtenä parhaimmista asioista opinnäytetyön kirjoittamisessa.

Opinnäytetyöstä on hyötyä toimeksiantajalle eli Raahen seudun ulosottovirastolle, sillä tutkimustulosten perusteella ulosottovirasto voi tarkastella heidän virastossaan vireillä olleista ulosottovalituksista yhteen koottua yksityiskohtaista tietoa. Esimerkiksi ulosottovirasto voi hyötyä tiedosta, millaisista ulosottoasioista valitetaan eniten tai millaisen lopputuloksen käräjäoikeus antaa useimmiten ulosottovalitusten käsittelyssä. Lisäksi teoriaosuutta voidaan käyttää apuna, jos ulosottovirastossa tarvitaan tiivistettyä tietoa eri muutoksenhakukeinoista.

Jatkotutkimuksena voitaisiin suorittaa samanlainen tutkimus Raahen seudun ulosottovirastossa muutamien vuosien kuluttua, jolloin voitaisiin vertailla saamiani tutkimustuloksia uuden tutkimuksen tuloksiin. Lisäksi samanlaista tutkimusta voitaisiin ylipäätään tehdä toisissa ulosottopiireissä aiempaa enemmän. Tutkimusta voitaisiin suorittaa myös keskittymällä vertaamaan enemmän eri tutkimusvuosien tuloksia sekä selvittämään taustoja valitusten tekemiselle. Samankaltaista tutkimusta voitaisiin suorittaa kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen sijaan kvalitatiivisin menetelmin eli laadullisesti, esimerkiksi kihlakunnanvoutien ja kihlakunnanulosottomiesten haastatteluilla. Tällöin voisi olla mahdollista tutkia vähemmän ulosottovalituksia, mutta vieläkin yksityiskohtaisemmin. Näiden lisäksi samankaltaista tutkimusta voitaisiin tehdä tutkimalla ulosottovalitusten sijaan itseoikaisuja ja täytäntöönpanoriitoja.

LÄHTEET

HE 32/2001 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien riita-asiain valmistelua, pääkäsittelyä sekä hakemusasioiden käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta.

HE 83/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 106/1995 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle ulosottoviranomaisia ja ulosottoasioiden muutoksenhakuja koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Oy.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa: Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. Helsinki: Talentum.

Koulu, R. 1997. Muutoksenhaku ulosotossa. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Koulu, R., Havansi, E., Korkea-Aho, E., Lindfors, H. & Niemi, J. 2009. Insolvenssioikeus. Helsinki: WSOYpro.

Koulu, R., Lindfors, H. & Niemi, J. 2017. Insolvenssioikeus. Helsinki: Alma Talent Oy. Päivitetty sähkökirja. Viitattu 23.12.2017.

Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki: Edita Oy.

Lindström, J. 2014. Luotonvalvonta ja saatavien perintä. Helsinki: Talentum.

Linna, T. 2009. Hakemuskäyttö. Helsinki: Talentum.

Linna, T. 2008. Ulosottokaaren pääkohdat. Helsinki: Talentum.

Linna, T. 2018. Ulosotto-oikeus III Erityiset täytäntöönpanon lajit ja oikeussuojakeinot. Helsinki: Alma Talent Oy.

Oikeudenkäymiskaari 4/1734.

Oikeus.fi. 2017. Ulosotto. Ulosoton organisaatio. Viitattu 15.12.2017, <https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index/ulosotto/ulosotonorganisaatio.html>.

Oikeus.fi. 2017. Raahen seudun ulosottovirasto. Viitattu 18.2.2017, <https://oikeus.fi/ulosotto/raahenseudunulosottovirasto/fi/index.html>.

Oikeusministeriö 2017. Ulosoton rakenneuudistus etenee. Viitattu 16.1.2017, http://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ulosoton-rakenneuudistus-etenee.

Ulosottokaari 705/2007.

Ulosottotoimen rakenneuudistushankkeen lainsäädäntöryhmä 2017. Ulosottotoimen rakenneuudistushanke. Lainsäädäntöryhmän toinen mietintö 2/2017. Helsinki: Valtakunnanvoudinvirasto.

Valtioneuvoston asetus tuomiopiireistä ulosottovalituksia koskevissa asioissa 340/2013.

Valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä 865/2007.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

OIKEUSTAPAUSTEN LÄHTEET

KKO:2007:40.

KKO:2012:7.

KKO:2012:20.

KKO:2012:77.

KKO:2015:35.

KKO:2016:31.

KKO:2017:72.

KKO:2018:1.

Ulosottovalitusten tutkimuslomake

Käräjäoikeuden päätös: _____

1. Valituksen tekijä: _____

2. Kuka osapuoli on valittanut käräjäoikeuden päätöksestä?
 - Velallinen
 - Velkoja
 - Sivullinen

3. Mikä oli ulosottomiehen päätöksestä tehdyn valituksen aihe?

4. Mikä on ollut käsittelyn muoto käräjäoikeudessa?
 - Kirjallinen käsittely kansliassa
 - Suullinen istunto

5. Minkälaista todistelua käräjäoikeudessa on esitetty?
 - Kirjallinen todistelu
 - Asianosaisten kuuleminen
 - Todistajien kuuleminen

6. Ketä käräjäoikeudessa on kuultu?
 - Velallinen
 - Velkoja
 - Ulosoton virkamies
 - Todistaja

7. Mikä on ollut käsittelyn lopputulos kärjäoikeudessa?

- Valitus on hyväksytty
- Valitus on hyväksytty osittain
- Valitus on hylätty
- Valitus on jätetty tutkimatta
- Valitus on jätetty sillensä

8. Onko kärjäoikeuden päätöksestä valitettu hovioikeuteen?

- Kyllä
- Ei

9. Kuinka hovioikeus ratkaisi kärjäoikeudessa annetun päätöksen?

- Kärjäoikeuden päätös säilyi ennallaan
- Kärjäoikeuden päätöstä muutettiin
- Hovioikeus ei ole vielä ratkaissut asiaa

10. Mikä on ollut valitusprosessin kesto?
